

Facultade de Ciencias da Educación

Presentación da Facultade

A Facultade de Educación é a escola de escolas: unha institución pública ao servizo de todas as persoas interesadas na mellora continua da educación e dos servizos sociais. Trátase dun centro universitario que se asenta sobre a historia dos centros de formación de mestres/as, educadores/as sociais e traballadores/as sociais, pero tamén sobre a historia do ensino e dos servizos sociais.

É unha facultade, polo tanto, que tenta incorporar todos os medios técnicos posibles, pero sen renunciar a un pasado que se constrúe sobre o esforzo colectivo dos profesionais e da cidadanía.

Os cambios respecto ao presente son considerables. Pero hai algo que unha facultade de educación debe contribuír a que se manteña: o espírito solidario dos veciños/as e a percepción da escola como propia, como asunto da comunidade.

Agardo que as persoas que elixen esta facultade para realizar os seus estudos teñan esa mentalidade de pertenza a un grupo que constrúe o futuro colectivo da educación e dos servizos sociais.

A oferta educativa para o próximo curso no Centro é:

Catro títulos de Grao:

- GRADO EN EDUCACIÓN INFANTIL
- GRADO EN EDUCACIÓN PRIMARIA
- GRADO EN EDUCACIÓN SOCIAL
- GRAO EN TRABALLO SOCIAL

Catro títulos de Máster:

- Master en Dificultades de Aprendizaxe e procesos cognitivos
- Master en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos
- Master en Investigación Psicosocioeducativa con Adolescentes en Contextos Escolares
- Master en Profesorado de Secundaria Obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino dos Idiomas (especialidades de Orientación, Xeografía, Historia, Humanidades, Matemáticas e Tecnoloxía) Por outra banda, durante os últimos anos, a Facultade de Empresariais e Turismo, potenciou, de forma considerable a participación dos estudantes en programas de mobilidade.

Para obter máis información visita a nosa páxina web

<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Equipo Decanal

O Equipo Decanal está composta polos seguintes membros:

Decana:

Dª María del Mar García Señorán

Vicedecanos/as:

D. Ramón Ángel Fernández Sobrino

Dª María del Carmen Ricoy

D. Xosé Manuel Cid Fernández

D.ª María del Pino Díaz Pereira

Secretario:

D. Antonio González Fernández

Localización

LOCALIZACIÓN DA FACULDADE.

Dirección postal:

Facultade de Ciencias da Educación

R/. Doctor Temes, s/n 32004 Ourense

A Facultade de Ciencias da Educación atópase no denominado Edificio Facultades ou Edificio de Ferro, contando ademais con outros espazos docentes situados nos pavillóns 1 e 2.

Directorio telefónico:

Conserxería: 988 387 101

Secretaría alumnado Graos : 988-387-168, 98- 387-194, 988-36-890

Secretaría alumnado Mestrados: 988 368 893

Decanato: 988-387-159

Correo electrónico:

Secretaría alumnado: secexbo@uvigo.es

Secretaría Decanato: sdexbo@uvigo.es

Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Ciencias Sociais. Xeografía e Historia

Materias

Curso 1

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
002M066V04101	Orientación e Función Titorial	1c	3.5
002M066V04102	Desenvolvemento Psicológico da Aprendizaxe no Ensino Secundario	1c	4.5
002M066V04103	Deseño Curricular e Organización de Centros Educativos	1c	4.5
002M066V04104	Sistema Educativo e Educación en Valores	1c	3.5

O02M066V04217	Ciencias Sociais na Educación Secundaria I	1c	3
O02M066V04218	Ciencias Sociais na Educación Secundaria II	1c	5
O02M066V04219	Aprendizaxe e Ensinanza de Historia e Historia da Arte na Educación Secundaria	2c	6
O02M066V04220	Xeografía na Educación Secundaria	2c	6
O02M066V04221	Innovación e Investigación nas Ciencias Sociais	1c	6
O02M066V04301	Prácticas Externas	2c	12
O02M066V04401	Traballo Fin de Máster	2c	6

DATOS IDENTIFICATIVOS**Orientación e Función Titorial**

Materia	Orientación e Función Titorial			
Código	O02M066V04101			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Ciencias Sociais. Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	3.5	OB	1	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Psicoloxía evolutiva e comunicación			
Coordinador/a	Diéguez Ruibal, José Luis			
Profesorado	Diéguez Ruibal, José Luis			
Correo-e	ruibaljl@edu.xunta.es			
Web	http://http://mpe.uvigo.es/index.php?lang=es			
Descrición xeral	A materia "Orientación e Función Titorial", está integrada no módulo común do Máster Universitario para o Profesorado de Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. O contido curricular desta materia pretende ser unha ferramenta eficaz, práctica e operativa para o estudante "futuro docente" ó tratar de situar os procesos de orientación e tutoría na labor educativa diaria, así como establecer planes e programas de acción titorial partindo dun plantexamento educativo inclusivo e altamente personalizado en colaboración cos equipos docentes, estudantes e familias.			

Competencias

Código	Tipoloxía
CG1 Coñecer os contidos curriculares das materias relativas á especialización docente correspondente.	• saber
CG4 Buscar, obter, procesar e comunicar información (oral, impresa, audiovisual, dixital ou multimedia), transformala en coñecemento e aplicala aos procesos de ensino e aprendizaxe nas materias propias da especialización cursada.	• saber • saber facer
CG6 Diseñar e desenvolver metodoloxías didácticas tanto grupais como personalizadas, adaptadas á diversidade dos estudantes.	• saber • saber facer
CG7 Diseñar e desenvolver espazos de aprendizaxe, con especial atención á equidade, a igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, a formación cidadá e o respecto aos dereitos humanos que faciliten a vida en sociedade, a toma de decisións e a construción dun futuro sustentable.	• saber facer
CG9 Coñecer os procesos de interacción e comunicación na aula e dominar destrezas e habilidades sociais necesarias para fomentar a aprendizaxe e a convivencia na aula e abordar problemas de disciplina e resolución de conflitos	• saber
CG11 Desenvolver as funcións de tutoría e orientación dos estudantes de maneira colexiada.	• saber • saber facer
CG13 Coñecer a normativa e organización institucional do sistema educativo e modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros de ensino	• saber
CG18 Aplicar os coñecementos adquiridos e a capacidade de resolución de problemas a contornas educativas novas ou pouco coñecidas.	• saber facer
CE3 Elaborar propostas baseadas na adquisición de coñecementos, destrezas e aptitudes intelectuais e emocionais.	• saber facer
CE4 Identificar e planificar a resolución de situacións educativas que afectan a estudantes con diferentes capacidades e ritmos de aprendizaxes.	• saber • saber facer
CE7 Coñecer e aplicar recursos e estratexias de información, tutoría e orientación académica e profesional.	• saber • saber facer

CE10	Relacionar a educación co medio e comprender a función educadora da familia e a comunidade, tanto na adquisición de competencias e aprendizaxe como na educación no respecto dos dereitos e liberdades, na igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres e na igualdade de trato e non discriminación das persoas con discapacidade.	• saber
CE12	Adquirir habilidades sociais na relación e orientación familiar.	• Saber estar / ser
CE25	Analizar críticamente o desempeño da docencia, das boas prácticas e da orientación utilizando indicadores de calidade.	• saber facer
CT1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xenerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.	• saber • saber facer
CT2	Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros lóxicos na toma de decisións.	• saber • saber facer
CT3	Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinares	• saber • saber facer • Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Comprender os conceptos de orientación e de tutoría así como as súas relacións coa función docente.	CG1 CG11 CG13 CE7 CE25 CT1
Valorar a importancia da orientación e da tutoría no ensino en secundaria.	CG1 CG13 CE7 CE10
Sensibilizar ó profesorado da necesidade de participar activamente na orientación e tutoría sistemática dos seus alumnos/as.	CG11 CE25 CT3
Coñecer as principais referencias lexislativas relacionadas coa orientación e a tutoría.	CG4 CG13 CT1 CT2
Comprender a organización e a estrutura do Plan de Acción Titorial para un centro de ensinanza.	CG1 CG6 CG11
Delimitar as funcións, tarefas, contidos e destinatarios da intervención titorial.	CG11 CG18
Coñecer algunhas técnicas e instrumentos de traballo a empregar na realización da labor titorial.	CG6 CE7 CE12
Informar e asesorar ás familias respecto do proceso de ensino-aprendizaxe dos seus fillos así como a orientación persoal, académica e profesional que precisen.	CE10 CE12 CT3
Dispoñer de habilidades sociais e ser capaz de aplicar estratexias para a resolución de conflitos.	CG18 CE3
Ser capaz de abordar e resolver problemas de disciplina na aula.	CG7 CG9 CG18
Ser quen de promover e manter a comunicación coa familia e o entorno.	CE10 CE12
Ser capaz de diseñar e aplicar programas de atención ó alumnado e á diversidade, así como de apoio ás familias.	CG7 CE4 CE10 CT1 CT2

Contidos

Tema	
1. Bases conceptuais do ámbito disciplinar.	Concepto e principios de orientación. A función titorial: concepto e contidos.

2. Bases lexislativas da orientación e función titorial.	Das leis orgánicas ao decreto 120/1998 e a orde que o desenvolve. Outras disposicións relacionadas coa orientación e a titoría: regulamentos de centros, currículo, avaliación psicopedagóxica e atención á diversidade.
3. Diagnóstico, prevención e intervención nas dificultades de aprendizaxe e da atención á diversidade.	Funcións do diagnóstico na educación secundaria: preventiva e correctiva. Diagnóstico e atención á diversidade. O diagnóstico nas dificultades de aprendizaxe.
4. Programas e estratexias de intervención para a atención á diversidade.	Programas de intervención na atención á diversidade e principais estratexias didácticas.
5. Medidas de atención á diversidade e adaptacións curriculares.	Medidas ordinarias de atención á diversidade. Medidas extraordinarias de atención á diversidade
6. Deseño e desenvolvemento do Plan de Acción Titorial. Estratexias e técnicas de orientación na tutoría.	Concepto de plan de acción titorial para a educación secundaria. Deseño, execución e avaliación dun PAT en educación secundaria. Actividade orientadora do profesor titor, estratexias e técnicas
7. A participación das familias en centros e a súa orientación.	A relación familia e profesores titores. As familias na toma de decisión nos centros de secundaria. A orientación ás familias dende a titoría e o departamento de orientación: o consello orientador.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	12	24	36
Resolución de problemas de forma autónoma	4	30	34
Traballo tutelado	1	13.5	14.5
Actividades introdutorias	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Resolución de problemas de forma autónoma	Realización de exercicios
Traballo tutelado	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do/s estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	A titoría pode ser presencial (no despacho do profesorado) e tamén telefónica ou a través de e-mail no horario correspondente. Poden utilizarse os medios que ofrece a plataforma Fatic.
Resolución de problemas de forma autónoma	A titoría pode ser presencial (no despacho do profesorado) e tamén telefónica ou a través de e-mail no horario correspondente. Poden utilizarse os medios que ofrece a plataforma Fatic.

Avaliación

Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballo tuteladoO estudante elabora coa axuda do profesor/a un traballo do cal presenta o resultado. Para facelo requírese recompilar información e mobilizar competencias adquiridas. Valórase a presentación, estrutura, calidade do contido, orixinalidade, innovación, actualización documental e entrega no prazo establecido.	40	CG1 CG4 CG6 CG11 CE3 CE7 CE10 CE12 CT1 CT2 CT3

Resolución de problemas de forma autónoma	Proba na que o alumno debe solucionar unha serie de problemas e/ou exercicios nun tempo/condicións establecido/as polo profesor e expolo na clase. Desta maneira, o alumno debe aplicar os coñecementos que adquiriu	40	CG1 CG4 CG7 CG11 CG13 CG18 CE25 CT1 CT2
---	--	----	---

Outros comentarios sobre a Avaliación

- Para acadar unha **avaliación continua positiva**, dada a modalidade de ensino presencial do Master, esíxese a todo o alumnado unha asistencia presencial dun mínimo do 80% das sesións (admisible a falta do 20% das horas) ademais da realización e entrega de tarefas ponderables.
- Os prazos de entrega das actividades, traballos, etc. serán comunicados o primeiro día de clase coa presentación do programa da materia. É necesario respetalos estrictamente para ser cualificados na avaliación continua.
- O alumnado que **non obteña unha avaliación continua positiva** sobre os parámetros expostos anteriormente, poderá presentarse a unha proba escrita (data marcada no calendario do mestrado para exames oficiais) sobre todos os contidos traballados. Esta proba estará baseada na rigurosidade e profundización dos coñecementos e competencias acadadas polos alumnos/as na materia e terá una ponderación de 10 puntos (100% de la nota final).

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

- ÁLVAREZ GONZÁLEZ, B., Orientación familiar: Intervención familiar en el ámbito de la diversidad., Sanz y Torres, 2003, Madrid
- ÁLVAREZ, M. e BISQUERRA, R., Orientación educativa: áreas, estrategias y recursos., Wolters Kluwer España, 2012, Barcelona
- MARTÍN, E. e MAURI, T, Orientación educativa. Atención a la diversidad y educación inclusiva., Graó, 2011, Barcelona
- MONGE, C., Tutoría y orientación educativa. Nuevas competencias, Wolters Kluwer, 2009, Bizkaia
- SOBRADO, L., FERNÁNDEZ, E. e RODICIO, M. L., Orientación Educativa. Nuevas perspectivas, Biblioteca Nueva, 2012, Madrid

Bibliografía Complementaria

- ÁLVAREZ, M. e BISQUERRA, R., Manual de Orientación y Tutoría, Praxis, 1998, Barcelona
- LÓPEZ URQUIZAR, N. e SOLÁ MARTÍNEZ, T., Orientación escolar y tutoría, Grupo Editorial Universitario, 2005, Granada
- MARTÍN, E. e ONRUBIA, J., Orientación y tutoría. Procesos de innovación y mejora de la enseñanza., Graó., 2011, Barcelona
- MARTIN, X. e outros, Tutoría. Técnicas, recursos y actividades., Alianza Editorial, 2008, Madrid
- MARTÍNEZ, M.de C., Orientación educativa en la familia y en la escuela: casos resueltos, Dykinson, 2012, Madrid
- MARTÍNEZ GONZÁLEZ, M. de C.; ÁLVAREZ GONZÁLEZ, B. y FERNÁNDEZ, A.P, Orientación Familiar: Contextos, evolución e intervención, Sanz y Torres, 2009, Madrid
- SANTANA, L.E., Orientación educativa e intervención psicopedagógica, Pirámide, 2012, Madrid

Recomendacións

Materias que continúan o temario

- Investigación e Innovación na Educación Secundaria/O02M066V02205
- Prácticas Externas/O02M066V02301

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

- Diseño Curricular e Organización de Centros Educativos/O02M066V02103
- Sistema Educativo e Educación en Valores/O02M066V02104
- Tecnología e Informática para o Profesorado de Educación Secundaria/O02M066V02208

Materias que se recomenda ter cursado previamente

- A Ciencia e a súa Metodoloxía para Profesorado de Educación Secundaria/O02M066V02201
- Organización da Aula-Obradoiro de Tecnología/O02M066V02212

DATOS IDENTIFICATIVOS**Desenvolvemento Psicológico da Aprendizaxe no Ensino Secundario**

Materia	Desenvolvemento Psicológico da Aprendizaxe no Ensino Secundario			
Código	O02M066V04102			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Ciencias Sociais. Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS 4.5	Carácter OB	Curso 1	Cuadrimestre 1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Psicoloxía evolutiva e comunicación			
Coordinador/a	García Señorán, María del Mar			
Profesorado	Conde Rodríguez, María Ángeles García Señorán, María del Mar			
Correo-e	msenoran@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A presente materia ten un carácter básico e común para tódalas especialidades do posgrao de Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Sitúase no primeiro cuadrimestre do primeiro curso e facilita a comprensión das claves do desenvolvemento humano e os cambios que teñen lugar nos procesos físicos e psicológicos (cognición, linguaxe, personalidade, etc.) ó longo do período da adolescencia. Estes coñecementos son fundamentais na formación de docentes da etapa secundaria xa que representan unha ferramenta indispensable para poder contribuír ó desenvolvemento dos adolescentes a través dunha axeitada planificación dos seus procesos de aprendizaxe			

Competencias

Código		Tipoloxía
CG3	Planificar, desenvolver e avaliar o proceso de ensino e aprendizaxe potenciando procesos educativos que faciliten a adquisición das competencias propias dos respectivos ensinos, atendendo ao nivel e formación previa dos estudantes, así como á orientación dos mesmos, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.	• saber • saber facer
CG7	Deseñar e desenvolver espazos de aprendizaxe, con especial atención á equidade, a igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, a formación cidadá e o respecto aos dereitos humanos que faciliten a vida en sociedade, a toma de decisións e a construción dun futuro sustentable.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CG8	Adquirir estratexias para estimular o esforzo do estudante e promover a súa capacidade para aprender por se mesmo e con outros e desenvolver habilidades de pensamento e de decisión que faciliten a autonomía, a confianza e iniciativas persoais.	• saber • saber facer
CG9	Coñecer os procesos de interacción e comunicación na aula e dominar destrezas e habilidades sociais necesarias para fomentar a aprendizaxe e a convivencia na aula e abordar problemas de disciplina e resolución de conflitos	• saber • saber facer
CE1	Coñecer as características dos estudantes, os seus contextos sociais e motivacións.	• saber
CE2	Comprender o desenvolvemento da personalidade destes estudantes e as posibles disfuncións que afectan a aprendizaxe.	• saber
CE3	Elaborar propostas baseadas na adquisición de coñecementos, destrezas e aptitudes intelectuais e emocionais.	• saber • saber facer
CE4	Identificar e planificar a resolución de situacións educativas que afectan a estudantes con diferentes capacidades e ritmos de aprendizaxes.	• saber • saber facer
CE5	Coñecer os procesos de interacción e comunicación na aula e no centro, abordar e resolver posibles problemas.	• saber • saber facer • Saber estar / ser

CE9	Participar na definición do proxecto educativo e nas actividades xerais do centro atendendo a criterios de mellora da calidade, atención á diversidade, prevención de problemas de aprendizaxe e convivencia.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CT3	Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinares	• saber • saber facer • Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecer e comprender os procesos de desenvolvemento adolescente e deseñar estratexias educativas e psicosociais para a súa promoción.	CG3 CG7 CG8 CG9 CE1 CE2 CE3 CT3
Comprender os procesos de interacción educativa na aula e os procesos cognitivos, metacognitivos e afectivo-motivacionais que subxacen á aprendizaxe, e planificar e aplicar estratexias para a súa promoción.	CG3 CG8 CG9 CE2 CE5 CT3
Deseñar propostas de actuación educativa para alumnado con necesidades específicas de apoio educativo, acordes coa organización do centro docente.	CG3 CG7 CG8 CG9 CE4 CE5 CE9 CT3

Contidos

Tema	
1. FUNDAMENTOS DO COMPORTAMENTO HUMANO, DESENVOLVEMENTO E EDUCACIÓN	1.1. Conceptos de desenvolvemento, factores, teorías
2. PSICOLOXÍA EVOLUTIVA	2.1. Cambios corporais e desenvolvemento na adolescencia. 2.2. Desenvolvemento cognitivo na adolescencia. 2.3. Desenvolvemento afectivo-social na adolescencia
3. PSICOLOXÍA DA EDUCACIÓN	3.1. Enfoques conductuais da aprendizaxe na Educación Secundaria. 3.2. Enfoques cognitivos e socio-culturais da aprendizaxe na Educación Secundaria. 3.3. Factores Intrapersoais da Aprendizaxe: procesos e estratexias de aprendizaxe, motivación educativa, autoconcepto e procesos metacognitivos. 3.4. Factores Interpersoais da Aprendizaxe: a interacción alumno-alumno e a interactividade profesor-alumnos
4. DIFICULTADES DE APRENDIZAXE E INTERVENCIÓN PSICOEDUCATIVA	4.1. Descrición, avaliación e intervención.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	8.5	0	8.5
Traballo tutelado	12	82	94
Exame de preguntas obxectivas	2	8	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte das profesoras dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante
Traballo tutelado	Resolución de actividades, estudo de casos, elaboración de documentos sobre a temática da materia, tanto de xeito individual como grupal, baixo a dirección das docentes

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Proporcionaranse directrices para o desenvolvemento dos traballos de aula, resolveranse dúbidas e discutiránse as iniciativas expostas polo alumnado durante a realización de actividades.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballo tutelado	Actividades e prácticas a resolver na clase	70	CG3 CG7 CG9 CE1 CE2 CE3 CE4 CE5 CE9 CT3
Exame de preguntas obxectivas	Preguntas sobre os contidos do temario	30	CG3 CG7 CG8 CG9 CE1 CE2 CE5

Outros comentarios sobre a Avaliación

Este mestrado ten a modalidade de ensino presencial, polo tanto a asistencia a clase e a realización dos traballos de aula son obrigatorios para a avaliación continua. Esta asistencia debe ser, a lo menos do 80%; estando admitido faltar ó 20 % da presencialidade.

Para superar a materia será preciso que os estudantes obteñan tanto na proba tipo test como nos traballos de aula como mínimo un 50% da cualificación nese apartado.

O alumnado que non poida seguir a avaliación continua realizará unha proba dos contidos da materia, na data marcada no calendario do mestrado para os exames oficiais. Esta proba suporá o 100% da nota final. Os pormenores e características de dita proba serán concretadas polo profesorado o día da presentación da materia ou cando se faga a consulta persoalmente.

Aqueles estudantes que non superen as probas ou actividades obxecto de avaliación poderán recuperalas na convocatoria de xullo.

Bibliografía. Fontes de información**Bibliografía Básica**

- Coll, C. (Coord.), Desarrollo, aprendizaje y enseñanza en la Educación Secundaria, Graó, 2010, Barcelona
- Coll, C., Palacios, J. y Marchesi, A. (Comps), Desarrollo psicológico y educación, 2. Psicología de la Educación, Alianza, 2001, Madrid
- García-Madruga, J.A. y Delval, J., Psicología del Desarrollo I, 1ª, UNED, 2010, Madrid
- González-Pienda, J.A., González, R., Núñez, J.C. y Valle, A., Manual de Psicología de la Educación, Pirámide, 2002, Madrid
- Martín, C. y Navarro, J.I. (Coords.), Psicología para el profesorado de Educación Secundaria y Bachillerato, Pirámide, 2011, Madrid
- Palacios, J., Marchesi, A. y Coll, C. (Comps.), Desarrollo psicológico y educación: Vol. I. Psicología Evolutiva, Alianza, 1999, Madrid
- Santrock, J.W., Psicología del desarrollo, McGraw-Hill., 2006, México
- Santrock, J.W., Psicología de la Educación, McGraw-Hill, 2006, México
- Shaffer, D.R. y Kipp, K., Psicología del Desarrollo. Infancia y Adolescencia, 7ª, CENGAGE Learning, 2007, México

Bibliografía Complementaria

DATOS IDENTIFICATIVOS**Diseño Curricular e Organización de Centros Educativos**

Materia	Diseño Curricular e Organización de Centros Educativos			
Código	O02M066V04103			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Ciencias Sociais. Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	4.5	OB	1	1c
Lingua impartición	Galego			
Departamento	Didáctica, organización escolar e métodos de investigación			
Coordinador/a	Doval Ruiz, María Isabel			
Profesorado	Doval Ruiz, María Isabel Pérez Abellás, Adolfo			
Correo-e	mdoval@uvigo.es			
Web	http://http://mpe.uvigo.es/			
Descrición xeral	O Máster de Educación Secundaria obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas da Universidade de Vigo é de tipo profesionalizante e ten carácter oficial. Por tanto este máster, como os da súa clase, desembocará na adquisición dun título universitario da área de Educación. A formación neste máster está orientada a capacitar aos licenciados, arquitectos, inxeneiros e graduados en áreas específicas (xeografía e histórica, tecnoloxía e informática, etc.) para desenvolver o labor como profesores/as de secundaria. O seu contido curricular no plano de estudos agrúpase ao redor de tres módulos (común, específico e prácticum), cun total de 60 créditos anuais. A materia de Diseño Curricular e Organización de Centros Educativos forma parte do módulo común, ten carácter obrigatorio e conta con 4,5 créditos ECTS.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer os contidos curriculares das materias relativas á especialización docente correspondente.	• saber
CG2	Coñecer o corpo de coñecementos didácticos ao redor dos procesos de ensino e aprendizaxe respectivos.	• saber
CG3	Planificar, desenvolver e avaliar o proceso de ensino e aprendizaxe potenciando procesos educativos que faciliten a adquisición das competencias propias dos respectivos ensinos, atendendo ao nivel e formación previa dos estudantes, así como á orientación dos mesmos, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.	• saber facer
CG4	Buscar, obter, procesar e comunicar información (oral, impresa, audiovisual, dixital ou multimedia), transformala en coñecemento e aplicala aos procesos de ensino e aprendizaxe nas materias propias da especialización cursada.	• saber facer • Saber estar / ser
CG5	Contextualizar o currículo que se vaia a implantar nun centro docente participando na planificación colectiva do mesmo.	• saber facer
CG6	Diseñar e desenvolver metodoloxías didácticas tanto grupais como personalizadas, adaptadas á diversidade dos estudantes.	• saber facer
CG7	Diseñar e desenvolver espazos de aprendizaxe, con especial atención á equidade, a igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, a formación cidadá e o respecto aos dereitos humanos que faciliten a vida en sociedade, a toma de decisións e a construción dun futuro sustentable.	• saber facer • Saber estar / ser
CG10	Diseñar e realizar actividades formais e non formais que contribúan a facer do centro un lugar de participación e cultura na contorna no que está situado.	• saber facer • Saber estar / ser

CG16	Traballar en equipo con outros profesionais da educación, enriquecendo a súa formación.	• saber facer • Saber estar / ser
CG17	Desenvolver hábitos e actitudes para aprender a aprender ao longo do seu posterior desenvolvemento profesional.	• saber facer • Saber estar / ser
CG18	Aplicar os coñecementos adquiridos e a capacidade de resolución de problemas a contornas educativas novas ou pouco coñecidas.	• saber facer • Saber estar / ser
CE4	Identificar e planificar a resolución de situacións educativas que afectan a estudantes con diferentes capacidades e ritmos de aprendizaxes.	• saber • saber facer
CE9	Participar na definición do proxecto educativo e nas actividades xerais do centro atendendo a criterios de mellora da calidade, atención á diversidade, prevención de problemas de aprendizaxe e convivencia.	• saber facer • Saber estar / ser
CE13	Coñecer e aplicar recursos e estratexias de educación no respecto e valor da diversidade lingüística e as súas implicacións educativas.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CE17	Coñecer contextos e situacións en que se usan ou aplican os diversos contidos curriculares	• saber • saber facer
CE18	Coñecer os desenvolvementos teórico-prácticos do ensino e a aprendizaxe das materias correspondentes.	• saber • saber facer
CE19	Transformar os currículos en programas de actividades e de traballo.	• saber facer
CE20	Adquirir criterios de selección e elaboración de materiais educativos.	• saber facer
CE22	Integrar a formación en comunicación audiovisual e multimedia no proceso de ensino-aprendizaxe.	• saber facer
CE23	Coñecer estratexias e procedementos de avaliación e entender a avaliación como un procedemento de regulación da aprendizaxe e estímulo ao esforzo.	• saber
CE27	Coñecer e aplicar metodoloxías e técnicas básicas de investigación e avaliación educativas e ser capaz de deseñar e desenvolver proxectos de investigación, innovación e avaliación.	• saber • saber facer
CE31	Participar nas propostas de mellora nos distintos ámbitos de actuación a partir da reflexión sobre a práctica.	• saber facer • Saber estar / ser
CT1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xenerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.	• saber facer
CT2	Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros lóxicos na toma de decisións.	• saber facer
CT3	Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinarias	• Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Identificar e promover modelos de liderato democráticos.	CG3 CG6 CG7 CG16 CE9 CT2 CT3
Ser capaz de promover o traballo en grupo do alumnado e compañeiros.	CG16 CE9 CT3
Deseñar e desenvolver proxectos educativos e unidades de programación que permitan adaptar o curriculum oficial ao contexto sociocultural	CG2 CG3 CG4 CG5 CG7 CG18 CE4 CE13 CE19 CE27 CT1 CT2 CT3

Crear diseños curriculares segundo diferentes modelos, proxectando en cada caso a toma de decisións dunha forma auto-reflexiva e crítica.	CG3 CG5 CG6 CG7 CG10 CE4 CE9 CE13 CE17 CE22 CE23 CE27 CE31 CT1 CT2 CT3
Programar e implementar procesos de avaliación: coñecemento e habilidade da implementación de procesos evaluativos.	CG1 CG3 CG4 CG16 CG17 CE4 CE9 CE18 CE31 CT1 CT2 CT3
Utilizar diferentes metodoloxías en función do proceso de E-A adecuando as súas características en funcións dos diferentes contextos ou situacións.	CG1 CG2 CG4 CG6 CG10 CG17 CE13 CE19 CE27 CE31 CT1 CT2 CT3
Construir, seleccionar e avaliar materiais didácticos adecuando estes ao saber facer do alumnado	CG1 CG2 CG7 CE13 CE19 CE20 CT1 CT2 CT3
Dominar as diferentes técnicas e tipos de avaliación e responsabilizarse cos procesos avaliativos.	CG2 CG3 CG4 CG10 CG18 CE4 CE27 CE31 CT1 CT2 CT3

Contidos

Tema	
Bases conceptuais do ámbito da didáctica:	Modelos de ensinanza e de currículo Modelos de liderazgo en educación e traballo en equipo
Estrutura curricular e organizativa:	Lexislación educativa: Decretos do curriculum. Organización académica e administrativa, e dirección.

Compoñentes didácticos e organizativos (deseño obxectivos, competencias, contidos, actividades, metodoloxía, principios e didáctico): estratexias, recursos didácticos, organización da aula, avaliación do proceso de ensinanza-aprendizaxe, etc.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	8	25	33
Traballo tutelado	7	25	32
Aprendizaxe baseado en proxectos	5	20	25
Prácticas autónomas a través de TIC	0	10.5	10.5
Traballo tutelado	2	10	12

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición oral da docente apoiada en recursos didácticos, particularmente en medios audiovisuais e TIC, así coma en diferentes estratexias dirixidas a captar a atención do alumnado e a motivalo.
Traballo tutelado	Realización de actividades na aula baixo as directrices do profesor/a. O seu desenvolvemento estará vinculado con actividades autónomas do estudante.
Aprendizaxe baseado en proxectos	Desenvolvemento de diferentes actividades a partir da integración de prácticas con TIC, microdeseños, análises de situación/problemas ou casos, etc.
Prácticas autónomas a través de TIC	Desenvolvemento de diferentes actividades autónomas apoiándose en medios dixitais.
Traballo tutelado	Traballos e proxectos realiizados fora do horario de clase baixo as directrices da profesora.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	O profesorado ofrecerá apoio e motivación ao alumnado para a realización das actividades de aula, orientarao e resolveralle dúbidas.
Aprendizaxe baseado en proxectos	O profesorado para o desenvolvemento de diferentes actividades a partir da integración de prácticas con TIC, microdeseños, análise de situación/problemas ou casos, etc. facilitará ao alumnado, tanto de forma presencial coma virtual (principalmente a través de email, de Faitic ou doutras plataformas da nube), apoio puntual e controlado para prociciar progresivamente a súa capacidade de autonomía.
Traballo tutelado	Atenderanse as demandas puntuais que presente o alumnado de forma personalizada ou grupal. Ofreceranse as directrices e supervisión oportuna para o desenvolvemento da aprendizaxe, vinculando coa actividade autónoma do estudante. Esta atención personalizada ó alumnado tamen se realizará a través de: -Titorización presencial: No despacho do profesorado ou por teléfono en horario de titorías. - Titorizacións vía correo electrónico: para atender a incertidume e dúbidas urxentes sobre a realización dos traballos, actividades, exames, etc. - Teleformación coa plataforma Faitic: para comunicados/avisos, entrega de documentos/materiais, envío de actividades/exercicios, etc.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballo tutelado	Valoraranse a implicación e adecuación de actividades relacionadas coa parte teórica e práctica da materia desenvoltas polo alumno/a na aula.	20	CG1 CG2 CG7 CG16 CG17 CE13 CE17 CE27 CT3

Aprendizaxe baseado en proxectos	Valorarase o desenvolvemento de competencias a partir da integración de diversas estratexias de aprendizaxe con microdeseños, análises de situación/problemas ou casos, recursos dixitais, etc.	30	CG3
			CG4
			CG5
			CG6
			CG10
			CE4
			CE13
			CE17
			CE22
			CE27
			CE31
			CT2
Traballo tutelado	e traballos por proxectos. Este tipo de traballos poderán ser supervisados ó longo da súa realización a partir das consignas dadas pola/o docente. Valorarase a calidade dos traballos e/ou proxectos realizados de xeito individual ou en pequeno grupo.	50	CG3
			CG4
			CG5
			CG6
			CG7
			CG10
			CG18
			CE4
			CE9
			CE19
			CE20
			CE22
			CE31
			CT1
			CT2
			CT3

Outros comentarios sobre a Avaliación

- Este mestrado ten a modalidade de ensino presencial, polo tanto a asistencia a clase e a realización do traballo para a avaliación continua é obrigatoria. Esta asistencia debe ser, a lo menos, do 80 % estando admitido faltar ó 20 % da presencialidade.
- Os prazos das entregas das actividades, traballos, etc. serán comunicados polo profesorado na clase e/ou en Faitic eÂ tamén é necesario cumprilos para ser cualificados na avaliación continua.
- O alumnado que non supere a materia por avaliación continua terá unha proba de avaliación, ao redor dos contidos nucleares da materia, na data marcada no calendario do mestrado para os exames oficiais. Esta proba de avaliación suporá o 100% da puntuación e os seus pormenores e características serán concretadas polo profesorado o alumnado o día da presentación da materia e cando se faga a consulta persoalmente.

Na web do mestrado poden consultarse as datas do exame oficial: <http://mpe.uvigo.es/>

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

- Blanco Pesqueira, A., Didáctica Xeral e Formación do Profesorado, Servicio de Publicaciones de la Universidad de Vig, Vigo
- Carrasco, J.B., Una didáctica para hoy., Rialp, Madrid
- De la Herrán, A. e Paredes, J., La Didáctica general: la práctica de la enseñanza en Educación Infantil, Primaria y Secundaria., McGraw-Hill, 2008, Madrid
- González Mª T.(coord.), Organización y Gestión de Centros Escolares., 2006, Pearson Educación, Madrid
- Lorenzo Delgado, M, Organización de centros educativos. Modelos emergentes., 2011, La Muralla, Madrid
- Martín-Moreno, Q., Organización y dirección de centros educativos., 2010, McGraw-Hill, Madrid
- Moral, C., Didáctica. Teoría y práctica de la enseñanza., 2010, Pirámide, Madrid
- Raposo Rivas, M.; Sarceda, M.C.; Sanjuán, M.M., Teoría y práctica para la elaboración de programaciones de aula. ¿Cómo hacemos una Unidad Didáctica?., 2002, Tórculo, Santiago de Compostela

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Desenvolvemento Psicológico da Aprendizaxe no Ensino Secundario/O02M066V04102

Outros comentarios

Este documento pode ter lixeiras modificacións derivadas de circunstancias sobrevidas

DATOS IDENTIFICATIVOS**Sistema Educativo e Educación en Valores**

Materia	Sistema Educativo e Educación en Valores			
Código	O02M066V04104			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Ciencias Sociais. Xeografía e Historia			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	3.5	OB	1	1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinador/a	Carrera Fernández, María Victoria			
Profesorado	Carrera Fernández, María Victoria Fernández Simo, Jesús Deibe			
Correo-e	mavicarrera@uvigo.es			
Web	http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php/profesorado			

Descrición xeral Toda práctica de intervención educativa afonda as súas raíces no sistema de ideas, procedementos e valores que os seus fins lle asignan. A posición da persoa profesional do campo educativo que quere educar sin ter unha teoría clara e definida da educación sería tan irracional como a daquela que quere guiar a alguén sen saber de onde parte, por onde vai e cara ónde se dirixe.

Esta é a razón pola que, antes de deseñar o desenvolvemento de calquera intervención pedagóxica, o profesorado debe ter clara unha Teoría da Educación que guíe a determinación do proceso educativo e a selección dos medios para logralo.

Para iso, e en primeiro lugar, é necesario precisar que é a Teoría da Educación, que lonxe de referirse exclusivamente a cuestións teóricas sobre a educación, e polo tanto afastadas das realidades educativas, incide, sen embargo, en todos os aspectos propios da práctica educativa. Polo tanto, a Teoría da Educación significa coñecer para facer, saber para logo aplicar mellor as innovacións educativas e, en definitiva, para mellorar a calidade da educación.

De seguido, é obrigado determinar que entendemos por educación, xa que ao ser un termo de uso habitual na vida cotiá, porque a todas as persoas lles afecta de algún xeito, todo o mundo se atrevería a dar unha definición de educación.

Ademais, existen moitos conceptos afíns á educación como formación, ensinanza, aprendizaxe, instrucción, capacitación, que se empregan en moitas ocasións como termos similares e que deben diferenciarse para a súa correcta utilización.

Asimesmo, a educación non se pode reducir soamente a aquela que é impartida na escola -Educación Formal-, xa que as persoas se educan máis aló dela e os influxos que se reciben a partires doutros medios son tanto igual ou máis potentes que os que proceden da escola e mesmo interfíren na súa acción.

Polo tanto, se fai necesario traballar os conceptos de Educación non Formal, definida como o conxunto de procesos, medios e institucións específicas, e diferenciadamente deseñados en función de explícitos obxectivos de formación, que non están directamente dirixidos á provisión dos graos propios do sistema educativo regrado; e de Educación Informal, que se refire a aqueles procesos educativos que se producen indiferenciados doutros procesos sociais, que non foron institucionalizados nin sistematizados, e que se dan no curso ordinario da vida.

Un dos factores que influíu na crecente importancia que se lle outorgou tanto á Educación Non Formal como á Educación Informal foi o cambio nos valores defendidos pola sociedade; e, da defensa da virilidade ou da guerra, passuse á defensa da paz ou da tolerancia, valores nos que ata agora non educaba a escola e que a partires da transversalidade, como propoñía a LOGSE, e da inclusión da Educación en Valores da LOE, sí serían incluídos nos seus contidos.

Tendo en conta que a saída profesional deste curso de posgrao é a de ser docente en Educación Secundaria, un bloque de contido se centra exclusivamente no sistema educativo, co fin de introducir ó alumnado no universo da educación, prestando especial atención ós elementos que integran o sistema a as súas funcións en relación coa acción educativa. En consecuencia, se considerarán os axentes socioeducativos e as súas responsabilidades, pero tamén se prestará especial atención a algunhas institucións fundamentais como o Estado ou as Comunidades Autónomas, en tanto responsables da normativa educativa e da redacción e desenvolvemento da Lei Orgánica 2/2006 (LOE) e da actual Lei Orgánica 8/2013 (LOMCE).

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG7	Deseñar e desenvolver espazos de aprendizaxe, con especial atención á equidade, a igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, a formación cidadá e o respecto aos dereitos humanos que faciliten a vida en sociedade, a toma de decisións e a construción dun futuro sustentable.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CG9	Coñecer os procesos de interacción e comunicación na aula e dominar destrezas e habilidades sociais necesarias para fomentar a aprendizaxe e a convivencia na aula e abordar problemas de disciplina e resolución de conflitos	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CG13	Coñecer a normativa e organización institucional do sistema educativo e modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros de ensino	• saber • saber facer
CG14	Coñecer e analizar as características históricas da profesión docente, a súa situación actual, perspectivas e interrelación coa realidade social de cada época.	• saber • saber facer
CE3	Elaborar propostas baseadas na adquisición de coñecementos, destrezas e aptitudes intelectuais e emocionais.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CE6	Coñecer a evolución histórica do sistema educativo no noso país.	• saber
CE8	Promover accións de educación emocional, en valores e formación cidadá.	• saber • saber facer • Saber estar / ser

CE9	Participar na definición do proxecto educativo e nas actividades xerais do centro atendendo a criterios de mellora da calidade, atención á diversidade, prevención de problemas de aprendizaxe e convivencia.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CE29	Acreditar un bo dominio da expresión oral e escrita na práctica docente.	• saber • saber facer
CE30	Dominar as destrezas e as habilidades sociais necesarias para fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e a convivencia.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CT1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.	• saber facer
CT3	Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinares	• saber • saber facer • Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
1. Deseña e desenvolve espazos de aprendizaxe con especial atención á equidade, educación emocional e en valores, a igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, a formación cidadá e o respecto dos dereitos humanos que faciliten a vida en sociedade, a toma de decisións e a construción dun futuro sostible.	CG7 CG9 CG13 CE3 CE8 CE9 CE29 CE30 CT1 CT3
2. Coñece e valora o rol dos axentes socioeducativos (non formais e informais) nos procesos educativos formais propios das ensinanzas de secundaria.	CG7 CE9 CE30 CT3
3. Coñece a normativa legal e a organización institucional do sistema educativo español, a súa estruturación e principios fundamentais.	CG13 CG14 CE6 CT3
4. Coñece a evolución histórica das teorías educativas, facendo especial fincapé no personalismo pedagóxico e nas teorías que fundamentan a educación actual.	CG13 CG14 CE6 CE29 CT1 CT3

Contidos

Tema	
Bloque temático 1. O universo educativo: concepto de educación. Os escenarios educativos (Educación Formal, Non Formal e Informal).	1.1. Concepto de educación: características xerais e diferenciadoras. 1.2. Clarificación terminolóxica. 1.3. Dimensións e piares da educación. 1.4. Os escenarios educativos: educación formal, non formal e informal. 1.5. Da escola tradicional ás escolas renovadas.
Bloque temático 2. Sistema educativo. os axentes socioeducativos (educadores, estudantes, familia) e a súa evolución.	2.1. O sistema educativo español. Análise histórico. LOGSE, LOCE, LOE, LOMCE. 2.2. A estrutura do sistema educativo actual. Ensinanzas obrigatorias e postobligatorias. A Educación Secundaria e o Bacharelato. A Formación Profesional. A Ensinanzas de Idiomas. 2.3. Institucións e axentes no sistema educativo. O rol do Estado e o rol das Comunidades Autónomas. Os centros educativos. Profesorado e alumnado. As familias. As asociacións escolares.
Bloque temático 3. Educación en Valores.	3.1. Marco conceptual da Educación en Valores e Actitudes. Cara unha convivencia pacífica. 3.2. Metodoloxía e estratexias didácticas ante os valores e as actitudes. 3.3. Avaliación de valores e actitudes. 3.4. Actitudes do profesorado ante os valores controvertidos. 3.5. A Declaración Universal dos Dereitos Humanos e a Declaración dos Dereitos da Infancia: contexto de actuación para a Educación en Valores e Actitudes.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
--	---------------	--------------------	--------------

Traballo tutelado	8.5	0	8.5
Resolución de problemas de forma autónoma	0	60	60
Lección maxistral	8	0	8
Exame de preguntas obxectivas	1	10	11

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballo tutelado	Simultaneamente á presentación dos bloques temáticos, se realizarán traballos prácticos, análise de situacións, estudos de caso e outras actividades vinculadas coas competencias a desenvolver.
Resolución de problemas de forma autónoma	O alumnado realizará un traballo vinculado cos núcleos temáticos fundamentais da materia y coas competencias a desenvolver, segundo proposta previa do profesorado.
Lección maxistral	O profesorado presentará os núcleos temáticos fundamentais da materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Tras as exposicións dos contidos fundamentais da materia, darase resposta ás dúbidas xurdidas e/ou aclaracións de forma individualizada ou en pequenos grupos.
Traballo tutelado	Orientacións específica a cada estudante para o desenvolvemento das diferentes actividades de aula.
Resolución de problemas de forma autónoma	Atención personalizada en relación á elaboración dos diferentes exercicios e/ou problemas propostos.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Lección maxistral	Recollida de sinaturas na aula	20	CG7 CG9 CG13 CG14 CE3 CE6 CE8 CE9 CE29 CE30 CT1 CT3
Resolución de problemas de forma autónoma	Traballos	40	CG7 CG9 CG13 CG14 CE3 CE6 CE8 CE9 CE29 CE30 CT1 CT3

Outros comentarios sobre a Avaliación

Este Master ten modalidade de ensinanza presencial, polo tanto a asistencia a clase e a realización dos traballos para a avaliación continua é obrigatoria. Esta asistencia debe ser, alomenos, do 80 %. Os prazos das entregas das actividades, traballos, etc. serán comunicados polo profesorado na clase; é necesario cumprilos para ser cualificados/as en avaliación continua.

O alumnado que non supere a materia por avaliación continua terá unha proba de avaliación, sobre os contidos nucleares da materia, na data marcada no calendario do Master para os exames oficiais. Esta proba de avaliación suporá o 100% da puntuación e as súas características serán concretadas polo alumnado e o profesorado o día da presentación da materia e cando se faga a consulta persoalmente.

Bibliografía. Fontes de información**Bibliografía Básica**

- Camps, V., Creer en la educación, Península, 1998, Barcelona
- Cortina, A. (Coord.), La educación y los valores, Biblioteca Nueva, 2009, Madrid
- Carreras, L., Cómo educar en valores, 4ª, Narcea, 1997, Barcelona
- Colom, A. (Ed.), Teorías e institucións contemporáneas de la educación., Ariel, 1997, Barcelona
- Delors, J. (Coord.), La educación encierra un tesoro. Informe a la UNESCO de la Comisión Internacional sobre la educación para el siglo XXI, Santillana, 1996, Madrid
- Palacios, J., La cuestión escolar. Críticas y alternativas, Laia, 1978, Barcelona
- Trilla, J. (Coord.), El legado pedagógico del siglo XX para la escuela del siglo XXI, Graó, 2001, Barcelona

Bibliografía Complementaria

- Carrera, M.V., DePalma, R. & Lameiras, M., Toward a more comprehensive understanding of bullying in school settings, 2011, Educational Psychology Review, 23(4)
- Carrera, M.V., Lameiras, M. & Cid, X.M., Una pedagogía transgresora para la prevención del bullying en el aula, Edições Afrontamento, 2011, Porto. En A. Días (Coord.), A solidão nos limiares da pessoa e da solidariedade: entre os laços e as fracturas sociais (pp. 139-146)
- Caride, J.A. (Coord.), Los derechos humanos en la educación y la cultura, HomoSapiens, 2009, Argentina
- Freire, P., La educación como práctica de la libertad, Siglo XXI, 1967, México
- García, J.L., La sociedad educadora, Editorial Independiente, 2000, Madrid
- Gimeno, J., La educación que aún es posible. Ensayos a cerca de la cultura para la educación., Morata, 2005, Madrid
- Giroux, H., Los profesores como intelectuales. Hacia una pedagogía crítica del aprendizaje, Paidós, 1990, Barcelona
- Illich, I., La sociedad desescolarizada, Barral, 1976, Barcelona
- Morín, E., Los siete saberes necesarios de la educación del futuro, Unesco, 1999, París
- VV.AA., Pedagogías del Siglo XX, 2000, Cuadernos de Pedagogía. Especial 25 años Educación SXX1,
- Revista de Educación,
- Revista de Educación Social,
- Revista Española de Pedagogía,

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Ciencias Sociais na Educación Secundaria I**

Materia	Ciencias Sociais na Educación Secundaria I			
Código	002M066V04217			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Ciencias Sociais. Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	1c
Lingua impartición	Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Prada Rodríguez, Julio			
Profesorado	Prada Rodríguez, Julio			
Correo-e	jprada@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A materia de Ciencias Sociais na Educación Secundaria I ten por obxecto introducir ao alumnado no proceso de construción científica e metodolóxica das Ciencias Sociais, a Xeografía e a Historia e ao seu tratamento e evolución no sistema educativo español, con especial referencia á súa situación no actual currículo de Educación Secundaria e Bacharelato.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer os contidos curriculares das materias relativas á especialización docente correspondente.	• saber
CG2	Coñecer o corpo de coñecementos didácticos ao redor dos procesos de ensino e aprendizaxe respectivos.	• saber
CG3	Planificar, desenvolver e avaliar o proceso de ensino e aprendizaxe potenciando procesos educativos que faciliten a adquisición das competencias propias dos respectivos ensinos, atendendo ao nivel e formación previa dos estudantes, así como á orientación dos mesmos, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.	• saber facer
CG4	Buscar, obter, procesar e comunicar información (oral, impresa, audiovisual, dixital ou multimedia), transformala en coñecemento e aplicala aos procesos de ensino e aprendizaxe nas materias propias da especialización cursada.	• saber facer
CG6	Diseñar e desenvolver metodoloxías didácticas tanto grupais como personalizadas, adaptadas á diversidade dos estudantes.	• saber facer
CG8	Adquirir estratexias para estimular o esforzo do estudante e promover a súa capacidade para aprender por se mesmo e con outros e desenvolver habilidades de pensamento e de decisión que faciliten a autonomía, a confianza e iniciativas persoais.	• saber facer
CE3	Elaborar propostas baseadas na adquisición de coñecementos, destrezas e aptitudes intelectuais e emocionais.	• saber facer
CE4	Identificar e planificar a resolución de situacións educativas que afectan a estudantes con diferentes capacidades e ritmos de aprendizaxes.	• saber facer
CE5	Coñecer os procesos de interacción e comunicación na aula e no centro, abordar e resolver posibles problemas.	• saber
CE6	Coñecer a evolución histórica do sistema educativo no noso país.	• saber
CE7	Coñecer e aplicar recursos e estratexias de información, tutoría e orientación académica e profesional.	• saber
CE8	Promover accións de educación emocional, en valores e formación cidadá.	• saber facer • Saber estar / ser
CE9	Participar na definición do proxecto educativo e nas actividades xerais do centro atendendo a criterios de mellora da calidade, atención á diversidade, prevención de problemas de aprendizaxe e convivencia.	• saber facer

CE10	Relacionar a educación co medio e comprender a función educadora da familia e a comunidade, tanto na adquisición de competencias e aprendizaxe como na educación no respecto dos dereitos e liberdades, na igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres e na igualdade de trato e non discriminación das persoas con discapacidade.	• saber
CE11	Coñecer a evolución histórica da familia, os seus diferentes tipos e a incidencia do contexto familiar na educación.	• saber
CE13	Coñecer e aplicar recursos e estratexias de educación no respecto e valor da diversidade lingüística e as súas implicacións educativas.	• saber • saber facer
CE14	Coñecer o valor formativo e cultural das materias correspondentes á especialización.	• saber
CT1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.	• saber facer
CT2	Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros lóxicos na toma de decisións.	• saber facer
CT3	Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinares	• saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecer os contidos curriculares das materias de Ciencias Sociais, Xeografía e Historia na Educación Secundaria.	CG1 CE6 CE14 CT1
Coñecer o corpus didáctico esencial relativo aos procedementos de ensino-aprendizaxe das Ciencias Sociais, a Xeografía e a Historia.	CG2 CE10 CE11 CT1
Planificar, desenvolver e avaliar o proceso de ensino-aprendizaxe das Ciencias Sociais, a Xeografía e a Historia potenciando procesos educativos que faciliten a adquisición das competencias propias das ensinanzas de Ciencias Sociais, de acordo co nivel e formación previa dos estudantes e a orientación dos mesmos, tanto de xeito individual como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.	CG3 CE3 CE4 CE5 CE7 CE8 CE9 CT2
Buscar, obter, procesar e comunicar toda clase de información, transformala en coñecemento e aplicala aos procesos de ensino-aprendizaxe nas materias de Ciencias Sociais, Xeografía e Historia.	CG4 CE7 CE13 CT1 CT3
Deseñar e desenvolver metodoloxías didácticas no ámbito das Ciencias Sociais, a Xeografía e a Historia, tanto de grupo como personalizadas, adaptadas á diversidade dos estudantes.	CG6 CE3 CE4 CE9 CE10 CT2
Adquirir estratexias para estimular o esforzo do estudante e promover a súa capacidade para aprender por si mesmo e con outros e desenvolver habilidades de pensamento e de decisión que faciliten a autonomía, a confianza e iniciativas persoais.	CG8 CE3 CE8 CT3

Contidos

Tema	
1. A Xeografía e a Historia.	1.1. Áreas de coñecemento/construción académica. 1.2. A Xeografía e a Historia na etapa da globalización 1.3. Xeografía e a Historia: compartimentación e interdisciplinariedade.
2. A Xeografía e a Historia: método científico e enfoques.	2.1. A idea de Ciencia e a súa Historia. 2.2. Aproximación metodolóxica á Xeografía e Historia.
3. A utilidade social e educativa da Xeografía e a Historia.	3.1. Usos sociais e educativos do coñecemento. 3.2. A formación da cidadanía no século XXI: o saber da Xeografía e a Historia. 3.3. A evolución da Xeografía e a Historia no sistema educativo español.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	3	3	6
Traballo tutelado	2	20	22
Presentación	4	16	20

Resolución de problemas de forma autónoma	4	20	24
Seminario	2	1	3

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Explicación dos contidos da materia polo profesor.
Traballo tutelado	Traballos realizados de xeito individual ou en grupo polo alumnado orientados á resolución de cuestións, elaboración de informes ou pequenas investigacións, etc.
Presentación	Exposición por parte do alumnado de cuestións relativas aos contidos da materia ou dos resultados dun traballo, proxecto, etc., ben sexa de forma individual ou en grupo.
Resolución de problemas de forma autónoma	Actividades orientadas á resolución de problemas e/ou exercicios na aula relacionados cos contidos introducidos nas sesións maxistrais.
Seminario	Sesións orientadas ao seguimento e orientación sobre a preparación de contidos, o desenvolvemento das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos tutelados.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	A atención personalizada consistirá na orientación e resolución de dúbidas relacionadas co desenvolvemento dos contidos teórico-prácticos e dos procedementos de avaliación da materia, tanto de forma presencial como a través da plataforma de teledocencia.
Traballo tutelado	A atención personalizada consistirá na orientación e resolución de dúbidas relacionadas co desenvolvemento dos traballos tutelados, tanto de forma presencial como a través da plataforma de teledocencia.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballo tutelado	Presentación e entrega, na data sinalada dos traballos realizados de xeito individual ou en grupo polo alumnado. Valorarase o marco teórico, a estrutura e articulación do traballo, a reflexión crítica sobre as fontes e a presentación formal do mesmo. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Planificar, desenvolver e avaliar o proceso de ensino-aprendizaxe das Ciencias Sociais, a Xeografía e a Historia potenciando procesos educativos que faciliten a adquisición das competencias propias das ensinanzas de Ciencias Sociais, de acordo co nivel e formación previa dos estudantes e a orientación dos mesmos, tanto de xeito individual como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro. CG3. CE3. CE4. CE5. CE7. CE8. CE9. CT2. Buscar, obter, procesar e comunicar toda clase de información, transformala en coñecemento e aplicala aos procesos de ensino-aprendizaxe nas materias de Ciencias Sociais, Xeografía e Historia. CG4. CE7. CE13. CT1. CT3. Deseñar e desenvolver metodoloxías didácticas no ámbito das Ciencias Sociais, a Xeografía e a Historia, tanto de grupo como personalizadas, adaptadas á diversidade dos estudantes. CG6. CE3. CE4. CE9. CE10. CT2.	50	CG3 CG4 CG6 CE3 CE4 CE5 CE7 CE8 CE9 CE10 CE13 CT1 CT2 CT3
Presentación	Valorarase o xeito de presentar os materiais traballados e a capacidade para fomentar o debate, a discusión e a participación. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Buscar, obter, procesar e comunicar toda clase de información, transformala en coñecemento e aplicala aos procesos de ensino-aprendizaxe nas materias de Ciencias Sociais, Xeografía e Historia. CG4.	10	CG4

Resolución de problemas de forma autónoma	Presentación e entrega, nas datas sinaladas e conforme aos parámetros indicados, dos exercicios prácticos sinalados. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Coñecer os contidos curriculares das materias de Ciencias Sociais, Xeografía e Historia na Educación Secundaria. CG1. CE6. CE14. CT1. Coñecer o corpus didáctico esencial relativo aos procedementos de ensino-aprendizaxe das Ciencias Sociais, a Xeografía e a Historia. CG2. CE10. CE11. CT1. Adquirir estratexias para estimular o esforzo do estudante e promover a súa capacidade para aprender por si mesmo e con outros e desenvolver habilidades de pensamento e de decisión que faciliten a autonomía, a confianza e iniciativas persoais. CG8. CE3. CE8. CT3.	40	CG1 CG2 CG8 CE3 CE6 CE8 CE10 CE11 CE14 CT1 CT3
---	--	----	--

Outros comentarios sobre a Avaliación

O alumnado poderá recuperar as competencias non adquiridas na primeira convocatoria mantendo a nota das probas/actividades xa superadas. Os/as estudantes que non poidan asistir a clase contarán con actividades e probas alternativas. No caso de non superar as competencias asignadas, deberán presentarse ás probas fixadas na data prevista pola coordinación do Mestrado. O profesor pode establecer un sistema integral para o traballo en aula, traballos tutelados e presentacións/exposicións, e en base a este sistema realizar a avaliación.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

- Alt, J, Levi, M. y E. Ostrom, Competition and Cooperation: Conversation with Nobelists about Economics and Political Science, Russel Sage Foundations, 1999, Nueva Yor
- Alted Vigil, A. y Sánchez Belén, J. A, Métodos y técnicas de investigación en Historia Moderna e Historia Contemporánea, Editorial Universitaria Ramón Areces, 2005, Madrid
- Aróstegui, J, La investigación histórica: teoría y método, Crítica, 1995, Barcelona
- Aróstegui, J, La historia vivida. Sobre la historia del presente, Alianza, 2004, Madrid
- Benejam, P. y J. Pagés (coord), Ciencias sociales : contenidos, actividades y recursos, Praxis, 1997, Barcelona
- Cardoso, C. F. S., Introducción al trabajo de la investigación histórica. Conocimiento, método e historia, Crítica, 1981, Barcelona
- Cardoso, C. F. S. e Pérez Brignoli, H., Los métodos de la historia. Introducción a los problemas, métodos y técnicas de la historia demográfica, económica y socia, Crítica, 1977, Barcelona
- Colomer, J. M, Ciencia de la Política: Una Introducción, Ariel, 2010, Barcelona
- Della Porta, D. y M. Keating (eds), Enfoques y metodología en las ciencias sociales: una perspectiva pluralista, Akal, 2013, Madrid
- Díaz Barrado, M.P. (coord.), Historia del tiempo presente. Teoría y metodología, Universidad de Extremadura, 1998, Salamanca
- Lago Peñas, I., La lógica de la explicación en las ciencias sociales: una introducción metodológica, Alianza, 2008, Madrid
- Rosentone, R.A, El pasado en imágenes. El desafío del cine a nuestra idea de la historia, Ariel, 1997, Barcelona
- Vilches, L., La lectura de la imagen: Prensa, cine y televisión, Paidós, 1997, Barcelona
- VV.AA., Las ciencias sociales en Internet, Junta de Extremadura, 2001, Mérida

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Ciencias Sociais na Educación Secundaria II**

Materia	Ciencias Sociais na Educación Secundaria II			
Código	002M066V04218			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Ciencias Sociais. Xeografía e Historia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	5	OB	1	1c
Lingua impartición	Galego			
Departamento	Didácticas especiais Dpto. Externo			
Coordinador/a	Constenla Vega, Xose			
Profesorado	Constenla Vega, Xose Grande Rodríguez, Manuel			
Correo-e	xose.constenla@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A materia pretende acercar ós alumnos á práctica na aula do proceso de ensino-aprendizaxe das CCSS na Secundaria.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer os contidos curriculares das materias relativas á especialización docente correspondente.	• saber
CG2	Coñecer o corpo de coñecementos didácticos ao redor dos procesos de ensino e aprendizaxe respectivos.	• saber
CG3	Planificar, desenvolver e avaliar o proceso de ensino e aprendizaxe potenciando procesos educativos que faciliten a adquisición das competencias propias dos respectivos ensinos, atendendo ao nivel e formación previa dos estudantes, así como á orientación dos mesmos, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.	• saber • saber facer
CG4	Buscar, obter, procesar e comunicar información (oral, impresa, audiovisual, dixital ou multimedia), transformala en coñecemento e aplicala aos procesos de ensino e aprendizaxe nas materias propias da especialización cursada.	• saber facer
CG8	Adquirir estratexias para estimular o esforzo do estudante e promover a súa capacidade para aprender por se mesmo e con outros e desenvolver habilidades de pensamento e de decisión que faciliten a autonomía, a confianza e iniciativas persoais.	• saber facer • Saber estar / ser
CE3	Elaborar propostas baseadas na adquisición de coñecementos, destrezas e aptitudes intelectuais e emocionais.	• saber facer • Saber estar / ser
CE4	Identificar e planificar a resolución de situacións educativas que afectan a estudantes con diferentes capacidades e ritmos de aprendizaxes.	• saber facer
CE5	Coñecer os procesos de interacción e comunicación na aula e no centro, abordar e resolver posibles problemas.	• saber facer • Saber estar / ser
CE6	Coñecer a evolución histórica do sistema educativo no noso país.	• saber
CE7	Coñecer e aplicar recursos e estratexias de información, tutoría e orientación académica e profesional.	• saber facer • Saber estar / ser
CE8	Promover accións de educación emocional, en valores e formación cidadá.	• saber facer • Saber estar / ser

CE9	Participar na definición do proxecto educativo e nas actividades xerais do centro atendendo a criterios de mellora da calidade, atención á diversidade, prevención de problemas de aprendizaxe e convivencia.	• saber facer • Saber estar / ser
CE10	Relacionar a educación co medio e comprender a función educadora da familia e a comunidade, tanto na adquisición de competencias e aprendizaxe como na educación no respecto dos dereitos e liberdades, na igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres e na igualdade de trato e non discriminación das persoas con discapacidade.	• saber facer • Saber estar / ser
CE11	Coñecer a evolución histórica da familia, os seus diferentes tipos e a incidencia do contexto familiar na educación.	• saber • saber facer
CE13	Coñecer e aplicar recursos e estratexias de educación no respecto e valor da diversidade lingüística e as súas implicacións educativas.	• saber facer • Saber estar / ser
CE14	Coñecer o valor formativo e cultural das materias correspondentes á especialización.	• saber • saber facer • Saber estar / ser
CT1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xenerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.	• saber facer
CT2	Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros lóxicos na toma de decisións.	• saber facer
CT3	Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinarias	• saber facer • Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
O estudante coñecerá o currículo das distintas materias vinculadas ás CCSS tanto na ESO como no Bacharelato.	CG1 CG2 CE3 CE6 CE9 CT1 CT2
Os estudantes chegarán a comprender de xeito integrado o proceso de ensino-aprendizaxe das ciencias sociais, a xeografía, a historia e o arte, promovendo a interdisciplinariedade e o emprego dos recursos axeitados.	CG3 CG4 CE3 CE4 CE5 CE7 CE10 CE13 CT1 CT2
Os alumnos manexarán os coñecementos da investigación en didáctica das ciencias sociais aplicados á resolución de problemas na práctica educativa: dinámicas grupais, traballo de campo e investigación,...	CG2 CG3 CG4 CG8 CE3 CE4 CE7 CE8 CE11 CE13 CE14 CT2
Os estudantes poderán promover o uso dos procesos de investigación na aula como base do desenvolvemento profesional, potenciando os camiños de colaboración cos demais profesionais do ámbito educativo.	CG3 CE4 CE5 CE9 CE10 CE14 CT2 CT3

Os alumnos manexarán os instrumentos de recoñecemento, análise e atención das características diferenciais do alumnado, segundo o seu desenvolvemento evolutivo, contextos familiares, sociais e culturais de referencia como primeiro paso para propiciar a súa motivación.

CG2
CG3
CG8
CE4
CE5
CE8
CE10
CE13
CT2
CT3

Contidos

Tema

As Ciencias Sociais como área de coñecemento escolar As Ciencias Sociais na ESO e no Bacharelato

Análise do currículo: Principios xerais, fins, obxectivos, contidos, competencias básicas...

A clase de Ciencias Sociais: a búsqueda da interdisciplinariedade. Materiais e recursos.

Programación

A Unidade Didáctica e as súas alternativas: traballo por proxectos, método ABP, estudo de caso, método de representación simbólica,...

Alternativas metodolóxicas: da lección maxistral participativa ao traballo cooperativo

Procedementos e técnicas específicas do traballo en Ciencias Sociais

Dinámicas grupais.
A asemblea.
O traballo de campo: a investigación. Tratamento e proceso de datos.
Elaboración de informes.
As TIC nas clases de Ciencias Sociais.

A avaliación do proceso de ensino-aprendizaxe

Proceso
Técnicas
Instrumentos
Autoavaliación

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Lección maxistral	8	36	44
Estudo de casos	4	15	19
Presentación	6	24	30
Aprendizaxe baseado en proxectos	2	10	12
Saídas de estudo	4	15	19

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo. Bases teóricas e directrices dos traballos a desenvolver.
Estudo de casos	Análises dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o docente e o grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto...

Aprendizaxe baseado en proxectos	Realización de actividades que permiten a cooperación e enfrontan aos alumnos, traballando en equipo, a problemas abertos. Permiten adestrar, entre outras, as capacidades de aprendizaxe en cooperación, de liderado, de organización, de comunicación e de fortalecemento das relacións persoais.
Saídas de estudo	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais Desenvólvense en espazos non académicos exteriores.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Presentación por parte do profesor dos principais contidos a tratar.
Aprendizaxe baseado en proxectos	Traballo en equipo con técnicas participativas dalgún tema seleccionado.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Lección maxistral	Observación do grao de implicación, participación, actitude	10	CG1 CG2 CE3 CE4 CE5 CE9 CE10 CE11 CE13 CT1 CT2 CT3
Estudo de casos	Observación do grao de implicación, participación, actitude	10	CG2 CG3 CE3 CE4 CE6 CE7 CE8 CE10 CE14 CT1 CT2 CT3
Presentación	Avaliación individual por parte do docente da exposición de cada un dos proxectos. Ficha de autoavaliación	30	CG2 CG4 CE6 CE7 CE8 CE13 CT1 CT2 CT3

Saídas de estudo	Observación do grao de implicación, participación, actitude	10	CG2 CG3 CE3 CE4 CE6 CE7 CE8 CE10 CE14 CT1 CT2 CT3
Aprendizaxe baseado en proxectos	Avaliación do documento elaborado en equipo. Análise por parte do docente. Ficha de autoavaliación	40	CG1 CG2 CE3 CE4 CE5 CE9 CE10 CE13 CT1 CT2 CT3

Outros comentarios sobre a Avaliación

- Este mestrado ten a modalidade de ensino presencial, polo tanto a asistencia a clase e a realización do traballo para a avaliación continua é obrigatoria. Por causas xustificadas está permitido faltar, como máximo, a 4 horas das sesións presenciais.
- Os prazos das entregas das actividades, traballos, etc. serán comunicados polo profesor na clase e é necesario cumprilos para ser cualificados na avaliación continua.
- O alumnado que non supere a materia por avaliación continua terá unha proba escrita na data que marque o calendario do mestrado para os exames oficiais (será feita pública oportunamente). Esta proba escrita suporá o 100% da puntuación e terá preguntas de tipo teórico e práctico ao redor dos contidos nucleares da materia

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Souto, X.M., Didáctica de la Geografía. Problemas sociales y conocimiento del medio, Serbal, 1998, Barcelona

Prats, J., Didáctica de la geografía y la historia, Graó, 2011, Barcelona

Bibliografía Complementaria

García Álvarez, J. & Marías, D., La Geografía en los libros de texto de enseñanza secundaria, AGE, 2000, Madrid

Sánchez Prieto, S., ¿Y qué es la historia? Reflexiones epistemológicas para profesores de Secundaria, Siglo XXI, 1995, Madrid

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Aprendizaxe e Ensinanza de Historia e Historia da Arte na Educación Secundaria**

Materia	Aprendizaxe e Ensinanza de Historia e Historia da Arte na Educación Secundaria			
Código	O02M066V04219			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Ciencias Sociais. Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	2c
Lingua impartición	Galego			
Departamento	Didácticas especiais Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Constenla Vega, Xose			
Profesorado	Constenla Vega, Xose Presedo Garazo, Antonio			
Correo-e	xose.constenla@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias

Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer os contidos curriculares das materias relativas á especialización docente correspondente.	• saber
CG2	Coñecer o corpo de coñecementos didácticos ao redor dos procesos de ensino e aprendizaxe respectivos.	• saber
CG3	Planificar, desenvolver e avaliar o proceso de ensino e aprendizaxe potenciando procesos educativos que faciliten a adquisición das competencias propias dos respectivos ensinos, atendendo ao nivel e formación previa dos estudantes, así como á orientación dos mesmos, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.	• saber facer
CG4	Buscar, obter, procesar e comunicar información (oral, impresa, audiovisual, dixital ou multimedia), transformala en coñecemento e aplicala aos procesos de ensino e aprendizaxe nas materias propias da especialización cursada.	• saber facer
CG5	Contextualizar o currículo que se vaia a implantar nun centro docente participando na planificación colectiva do mesmo.	• saber facer
CG7	Deseñar e desenvolver espazos de aprendizaxe, con especial atención á equidade, a igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, a formación cidadá e o respecto aos dereitos humanos que faciliten a vida en sociedade, a toma de decisións e a construción dun futuro sustentable.	• saber facer
CG8	Adquirir estratexias para estimular o esforzo do estudante e promover a súa capacidade para aprender por se mesmo e con outros e desenvolver habilidades de pensamento e de decisión que faciliten a autonomía, a confianza e iniciativas persoais.	• Saber estar / ser
CG9	Coñecer os procesos de interacción e comunicación na aula e dominar destrezas e habilidades sociais necesarias para fomentar a aprendizaxe e a convivencia na aula e abordar problemas de disciplina e resolución de conflitos	• Saber estar / ser
CG10	Deseñar e realizar actividades formais e non formais que contribúan a facer do centro un lugar de participación e cultura na contorna no que está situado.	• Saber estar / ser
CG12	Participar na avaliación, investigación e a innovación dos procesos de ensino e aprendizaxe, comunicando as súas conclusións e as razóns que as sustentan á comunidade educativa e outros profesionais da educación	• Saber estar / ser

CG14	Coñecer e analizar as características históricas da profesión docente, a súa situación actual, perspectivas e interrelación coa realidade social de cada época.	• saber facer
CG16	Traballar en equipo con outros profesionais da educación, enriquecendo a súa formación.	• Saber estar / ser
CG17	Desenvolver hábitos e actitudes para aprender a aprender ao longo do seu posterior desenvolvemento profesional.	• Saber estar / ser
CE1	Coñecer as características dos estudantes, os seus contextos sociais e motivacións.	• saber
CE3	Elaborar propostas baseadas na adquisición de coñecementos, destrezas e aptitudes intelectuais e emocionais.	• saber facer
CE4	Identificar e planificar a resolución de situacións educativas que afectan a estudantes con diferentes capacidades e ritmos de aprendizaxes.	• saber facer
CE5	Coñecer os procesos de interacción e comunicación na aula e no centro, abordar e resolver posibles problemas.	• Saber estar / ser
CE6	Coñecer a evolución histórica do sistema educativo no noso país.	• saber
CE8	Promover accións de educación emocional, en valores e formación cidadá.	• Saber estar / ser
CE9	Participar na definición do proxecto educativo e nas actividades xerais do centro atendendo a criterios de mellora da calidade, atención á diversidade, prevención de problemas de aprendizaxe e convivencia.	• Saber estar / ser
CE10	Relacionar a educación co medio e comprender a función educadora da familia e a comunidade, tanto na adquisición de competencias e aprendizaxe como na educación no respecto dos dereitos e liberdades, na igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres e na igualdade de trato e non discriminación das persoas con discapacidade.	• Saber estar / ser
CE13	Coñecer e aplicar recursos e estratexias de educación no respecto e valor da diversidade lingüística e as súas implicacións educativas.	• Saber estar / ser
CE14	Coñecer o valor formativo e cultural das materias correspondentes á especialización.	• saber
CE15	Coñecer os contidos que se cursan nos respectivos ensinos.	• saber
CE16	Coñecer a historia e os desenvolvementos recentes das materias e as súas perspectivas para poder transmitir unha visión dinámica das mesmas.	• saber facer
CE17	Coñecer contextos e situacións en que se usan ou aplican os diversos contidos curriculares	• saber facer
CE18	Coñecer os desenvolvementos teórico-prácticos do ensino e a aprendizaxe das materias correspondentes.	• saber facer
CE19	Transformar os currículos en programas de actividades e de traballo.	• saber facer
CE20	Adquirir criterios de selección e elaboración de materiais educativos.	• Saber estar / ser
CE21	Fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e poña en valor as achegas dos estudantes.	• Saber estar / ser
CE22	Integrar a formación en comunicación audiovisual e multimedia no proceso de ensino-aprendizaxe.	• saber facer
CE23	Coñecer estratexias e procedementos de avaliación e entender a avaliación como un procedemento de regulación da aprendizaxe e estímulo ao esforzo.	• saber
CE24	Coñecer e aplicar propostas docentes innovadoras no ámbito da especialización cursada.	• saber facer
CE25	Analizar críticamente o desempeño da docencia, das boas prácticas e da orientación utilizando indicadores de calidade.	• Saber estar / ser
CE26	Identificar os problemas relativos ao ensino e a aprendizaxe das materias da especialización e expor alternativas e solucións.	• Saber estar / ser
CE27	Coñecer e aplicar metodoloxías e técnicas básicas de investigación e avaliación educativas e ser capaz de deseñar e desenvolver proxectos de investigación, innovación e avaliación.	• saber facer
CE28	Adquirir experiencia na planificación, na docencia e na avaliación das materias correspondentes á especialización.	• Saber estar / ser
CE29	Acreditar un bo dominio da expresión oral e escrita na práctica docente.	• saber facer
CT1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.	• saber
CT2	Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros lóxicos na toma de decisións.	• saber facer
CT3	Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinarias	• Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
---------------------------	--------------

1.- Acadar unha bagaxe de coñecementos que permita comprender os elementos principais do proceso de ensino-aprendizaxe nas disciplinas de Historia e Historia da Arte.	CG1 CG2 CG5 CE6 CE16 CE17 CE18 CE26 CT1 CT2
2.- Estabelecer a fundamentación teórico-práctica dos aspectos didáctico-organizativos sobre os que se asenta a práctica docente nas disciplinas de Historia e Historia da Arte.	CG4 CG7 CG14 CE3 CE4 CE5 CE8 CE14 CE15 CE19 CE20 CT1 CT2
3.- Conceptos e procedementos básicos do ámbito didáctico e curricular nas disciplinas de Historia e Historia da Arte.	CG5 CG8 CG10 CE8 CE9 CE10 CE14 CE20 CE24 CT1 CT2 CT3
4.- Desenvolver capacidades para afrontar o deseño e posta en práctica de metodoloxías didácticas axeitadas ás disciplinas de Historia e Historia da Arte.	CG9 CG16 CG17 CE1 CE13 CE21 CE22 CE24 CE25 CT3
5.- Potenciar unha actitude positiva e crítica cara o desenvolvemento da actividade profesional do docente e do seu rol no proceso de ensino-aprendizaxe nas disciplinas de Historia e Historia da Arte.	CG3 CG12 CE23 CE27 CE28 CE29 CT2 CT3

Contidos

Tema	
A Historia como disciplina	Evolución conceptual e metodolóxica. As estratexias ensino-aprendizaxe da Historia e a súa evolución no Estado español.
A integración da Historia da Arte no ensino medio.	A reflexión histórico artística como vía dunha formación integral.
Perfís do alumnado de Historia.	Dificultades de aprendizaxe. Conceptualización. As relacións espazo-temporais. As variabeis históricas e a súa interrelación A multicausalidade.

Perfís do alumnado de Historia da Arte.	Dificultades de aprendizaxe. A problemática do vocabulario técnico. A interpretación da imaxe artística A relación da arte co medio cultural e social.
Metodoloxía e recursos	Adaptación aos ritmos de aprendizaxe. O tratamento da información e os usos das fontes no ensino secundario: documentos, textos, imaxes, cartografía, prensa, ... Recursos audiovisuais. TICS. Saídas didácticas.
A programación.	Dificultades da programación. O coñecemento da lexislación. Adaptación da lexislación á nosa realidade.
Avaliación.	Criterios e procedementos de avaliación das aprendizaxes. As ferramentas da avaliación.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Lección maxistral	14	40	54
Estudo de casos	4	15	19
Saídas de estudo	6	15	21
Resolución de problemas de forma autónoma	4	20	24
Resolución de problemas	4	6	10
Resolución de problemas e/ou exercicios	0	4	4
Exame de preguntas de desenvolvemento	0	6	6
Práctica de laboratorio	0	10	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Evolución histórica e o desenvolvemento recente das disciplinas de Historia e Historia da Arte, así como as perspectivas para poder transmitir unha visión dinámica das mesmas.
Lección maxistral	Explicación dos contidos da materia polo profesor.
Estudo de casos	Análise e preparación dun tema de Historia, e preparación de recursos para o seu uso na aula.
Saídas de estudo	Visita a un centro artístico. Propoñemos a catedral de Ourense.
Resolución de problemas de forma autónoma	Elaboración dunha guía didáctica sobre unha película ou documental para usar na aula.
Resolución de problemas	Traballar textos históricos. Traballar coa mitoloxía e a Biblia para comprender a Historia da Arte.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Estudo de casos	A atención personalizada consistirá na orientación e resolución de dúbidas relacionadas co estudo de casos e análise de situacións tanto de forma presencial como a través da plataforma de teledocencia.
Saídas de estudo	A atención personalizada consistirá na orientación e resolución de dúbidas relacionadas coas saídas de estudo ou as prácticas de campo, tanto de forma presencial como a través da plataforma de teledocencia.
Resolución de problemas de forma autónoma	A atención personalizada consistirá na orientación e resolución de dúbidas relacionadas cos problemas e exercicios propostos tanto de forma presencial como a través da plataforma de teledocencia.
Probos	Descrición
Práctica de laboratorio	A atención personalizada consistirá na orientación e resolución de dúbidas relativas ás diferentes probas previstas tanto de forma presencial como a través da plataforma de teledocencia.

Avaliación

Descrición	CualificaciónCompetencias Avaliadas
------------	-------------------------------------

Estudo de casos	Elaboración razoada dunha Unidade Didáctica de Historia e outra de Historia da Arte.	40	CG1
			CG2
			CG3
			CG5
			CG12
			CG16
			CG17
			CE5
			CE6
			CE8
			CE9
			CE10
			CE14
			CE16
			CE17
			CE18
			CE19
			CE22
			CE23
			CE24
			CE25
			CE26
			CE27
			CE28
			CE29
			CT1
			CT2
			CT3
Saídas de estudo	Elaboración de material didáctico en Historia.	20	CG4
			CG7
			CG8
			CG10
			CE4
			CE5
			CE21
			CE22
			CE24
			CE26
			CE27
			CE28
			CE29
			CT1
			CT2

Resolución de problemas de forma autónoma	Preparar unha saída didáctica en Historia da Arte.	20	CG3 CG4 CG5 CG10 CG16 CG17 CE8 CE17 CE20 CE24 CE26 CE28 CT1 CT2 CT3
Resolución de problemas e/ou exercicios	Traballo con textos históricos e material artístico nas disciplinas de Historia e Historia da Arte	10	CG1 CG4 CG5 CG8 CG17 CE1 CE3 CE10 CE18 CE27 CE28 CE29 CT1 CT2 CT3
Exame de preguntas de desenvolvemento	Selección, análise e relación de conceptos de Historia e Historia da Arte	5	CG1 CG5 CG8 CG9 CE3 CE6 CE25 CE27 CE28 CE29 CT1 CT3
Práctica de laboratorio	Valoración do traballo atendendo á súa orixinalidade e calidade expositiva.	5	CE5 CE24 CE29 CT2

Outros comentarios sobre a Avaliación

O alumnado que non supere a materia por avaliación continua ou que non asista regularmente a clase terá unha proba escrita na data que marque o calendario do mestrado para os exames oficiais (será feita pública oportunamente). Esta proba escrita suporá o 100% da puntuación e terá preguntas de tipo teórico e práctico ao redor dos contidos nucleares da materia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Souto, X.M., Didáctica de la Geografía. Problemas sociales y conocimiento del medio, Serbal, 1998, Madrid

Bibliografía Complementaria

Aguirre, I., Teorías y prácticas en educación artística, 2000, Pamplona. Universidad pública de Navarra

Altamira, Rafael., La enseñanza de la Historia., 1997, Madrid. Akal

Armas Castro, Xosé (coordinador), Ensinar e aprender historia na educación secundaria, 1994, Santiago de Compostela. Universidade, Servicio

Armas Castro, Xosé (coordinador), Ensinar Historia de Galicia. Aspectos historiográficos e didácticos, 2002, Santiago de Compostela. I.CE.

Aussouline, Pierre., En el nombre del arte., 1990, Sabadell. Tiempos Modernos.

Ávila Ruíz, R. Mª., Historia del arte, enseñanza y profesores., 2001, Sevilla. Díada.

Benejan, P. y Pagés, J. (Coord)., Enseñar y aprender CCSS, Geografía e Historia en la Educación Secundaria., 2002 (3ª ed)., Barcelona. I.C.E. Universitat de Barcelona.

Bermejo Barrera, José Carlos., Pensa-la Historia., 2000, Vigo. Ir Indo.

Cruz Solís, Isabel de., Enseñar Historia del Arte. Una propuesta Didáctica para Primaria y Secundaria., 2009, Madrid. CCS.

Cuesta Fernández, Raimundo, Sociogénesis de una disciplina escolar: la Historia., 1997, Barcelona. Ed. Pomares Corredor

Cuesta Fernández, Raimundo, Clio en las aulas. La enseñanza de la Historia en España entre reformas, ilusiones y rutinas., 1998, Madrid. Akal.

Dorfles, Gillo., O devir das Artes., 1998, Lisboa. Dom Quixote.

Fernández Sebastián, Javier., Cine e Historia en el aula., 1989, Madrid. Akal

Gallego, Julián, El cuadro dentro del cuadro., 1978, Ed. Cátedra S.A.

Gaya Nuño, Juan Antonio., El arte europeo en peligro, 1964, Barcelona. EDHASA.

Gombrich, E.H., Historia del Arte, 1987, Madrid. Alianza.

Martínez-Risco Daviña, Luís., O ensino da historia no bacharelato franquista (período 1936-1951)- a propagação do ideário franquista a través dos libros de texto., 1994, Sada. Edicións do Castro.

Martínez-Risco Daviña, Luís., Arredor da Historia de Galicia: Ensaíos sobre o seu ensino e o nacionalismo, 1997, Espiral Maior. A Coruña.

Martínez-Risco Daviña, Luís., [De la inadaptación de la asignatura de ""Historia de España"" a la estructura del estado. El problema de las naciones periféricas: el caso de Galicia], 1998, I Congreso de Historia del tiempo presente. Cáceres

Martínez-Risco Daviña, Luís., A disciplina de Historia no Estado español: Análise do debate sobre a reforma das humanidades., 1999, Arquivos da Memoria Nº 6/7. Lisboa. Colibrí.

Ortega y Gasset, José, La deshumanización del arte y otros ensayos de estética., 1987, Espasa Calpe. Colección Austral

Pérez Garzón, Juan Sisinio., La gestión de la memoria. La Historia de España al servicio del poder, 2000, Barcelona. Crítica.

Sánchez Prieto, Saturnino., ¿Y que es la Historia? Reflexiones epistemológicas para el profesorado de Secundaria., 2005 (2ª ed)., Madrid. Siglo XXI.

VVAA., La enseñanza de las CCSS., 1989, Madrid. Visor.

- ÍBER, Didáctica de las Ciencias Sociales, Geografía e Historia., GRAO

- www.clasesdehistoria.com,

- www.historiasiglo20.org,

- www.didacticahistoria.org/paginas/recursos.htm,

- www.arteenlasculturas.8m.com,

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Xeografía na Educación Secundaria				
Materia	Xeografía na Educación Secundaria			
Código	002M066V04220			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Ciencias Sociais. Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	2c
Lingua impartición	Galego			
Departamento	Dpto. Externo Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Prada Rodríguez, Julio			
Profesorado	Grande Rodríguez, Manuel Prada Rodríguez, Julio			
Correo-e	jprada@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer os contidos curriculares das materias relativas á especialización docente correspondente.	• saber
CG2	Coñecer o corpo de coñecementos didácticos ao redor dos procesos de ensino e aprendizaxe respectivos.	• saber
CG3	Planificar, desenvolver e avaliar o proceso de ensino e aprendizaxe potenciando procesos educativos que faciliten a adquisición das competencias propias dos respectivos ensinos, atendendo ao nivel e formación previa dos estudantes, así como á orientación dos mesmos, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.	• saber facer
CG4	Buscar, obter, procesar e comunicar información (oral, impresa, audiovisual, dixital ou multimedia), transformala en coñecemento e aplicala aos procesos de ensino e aprendizaxe nas materias propias da especialización cursada.	• saber facer
CG5	Contextualizar o currículo que se vaia a implantar nun centro docente participando na planificación colectiva do mesmo.	• saber facer
CG6	Deseñar e desenvolver metodoloxías didácticas tanto grupais como personalizadas, adaptadas á diversidade dos estudantes.	• saber facer
CG7	Deseñar e desenvolver espazos de aprendizaxe, con especial atención á equidade, a igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, a formación cidadá e o respecto aos dereitos humanos que faciliten a vida en sociedade, a toma de decisións e a construción dun futuro sustentable.	• Saber estar / ser
CG8	Adquirir estratexias para estimular o esforzo do estudante e promover a súa capacidade para aprender por se mesmo e con outros e desenvolver habilidades de pensamento e de decisión que faciliten a autonomía, a confianza e iniciativas persoais.	
CG9	Coñecer os procesos de interacción e comunicación na aula e dominar destrezas e habilidades sociais necesarias para fomentar a aprendizaxe e a convivencia na aula e abordar problemas de disciplina e resolución de conflitos	• saber facer • Saber estar / ser
CG10	Deseñar e realizar actividades formais e non formais que contribúan a facer do centro un lugar de participación e cultura na contorna no que está situado.	• saber facer
CG13	Coñecer a normativa e organización institucional do sistema educativo e modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros de ensino	• saber facer

CG14	Coñecer e analizar as características históricas da profesión docente, a súa situación actual, perspectivas e interrelación coa realidade social de cada época.	• saber
CG16	Traballar en equipo con outros profesionais da educación, enriquecendo a súa formación.	• saber facer • Saber estar / ser
CG17	Desenvolver hábitos e actitudes para aprender a aprender ao longo do seu posterior desenvolvemento profesional.	• Saber estar / ser
CG18	Aplicar os coñecementos adquiridos e a capacidade de resolución de problemas a contornas educativas novas ou pouco coñecidos.	• saber facer
CE1	Coñecer as características dos estudantes, os seus contextos sociais e motivacións.	• saber • Saber estar / ser
CE3	Elaborar propostas baseadas na adquisición de coñecementos, destrezas e aptitudes intelectuais e emocionais.	• saber facer
CE4	Identificar e planificar a resolución de situacións educativas que afectan a estudantes con diferentes capacidades e ritmos de aprendizaxes.	• Saber estar / ser
CE5	Coñecer os procesos de interacción e comunicación na aula e no centro, abordar e resolver posibles problemas.	• saber
CE6	Coñecer a evolución histórica do sistema educativo no noso país.	• saber
CE7	Coñecer e aplicar recursos e estratexias de información, tutoría e orientación académica e profesional.	• saber
CE8	Promover accións de educación emocional, en valores e formación cidadá.	• saber facer
CE13	Coñecer e aplicar recursos e estratexias de educación no respecto e valor da diversidade lingüística e as súas implicacións educativas.	• saber
CE14	Coñecer o valor formativo e cultural das materias correspondentes á especialización.	• saber
CE15	Coñecer os contidos que se cursan nos respectivos ensinos.	• saber
CE16	Coñecer a historia e os desenvolvementos recentes das materias e as súas perspectivas para poder transmitir unha visión dinámica das mesmas.	• saber
CE17	Coñecer contextos e situacións en que se usan ou aplican os diversos contidos curriculares	• saber
CE18	Coñecer os desenvolvementos teórico-prácticos do ensino e a aprendizaxe das materias correspondentes.	• saber
CE19	Transformar os currículos en programas de actividades e de traballo.	• saber facer
CE20	Adquirir criterios de selección e elaboración de materiais educativos.	• saber facer
CE21	Fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e poña en valor as achegas dos estudantes.	• saber facer
CE22	Integrar a formación en comunicación audiovisual e multimedia no proceso de ensino-aprendizaxe.	• saber facer
CE23	Coñecer estratexias e procedementos de avaliación e entender a avaliación como un procedemento de regulación da aprendizaxe e estímulo ao esforzo.	• saber facer
CE24	Coñecer e aplicar propostas docentes innovadoras no ámbito da especialización cursada.	• saber • saber facer
CE25	Analizar críticamente o desempeño da docencia, das boas prácticas e da orientación utilizando indicadores de calidade.	• saber facer
CE26	Identificar os problemas relativos ao ensino e a aprendizaxe das materias da especialización e expor alternativas e solucións.	• saber facer
CE27	Coñecer e aplicar metodoloxías e técnicas básicas de investigación e avaliación educativas e ser capaz de deseñar e desenvolver proxectos de investigación, innovación e avaliación.	• saber facer
CE29	Acreditar un bo dominio da expresión oral e escrita na práctica docente.	• saber
CE30	Dominar as destrezas e as habilidades sociais necesarias para fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e a convivencia.	• saber facer • Saber estar / ser
CE31	Participar nas propostas de mellora nos distintos ámbitos de actuación a partir da reflexión sobre a práctica.	• saber facer
CT1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xenerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.	• saber facer
CT2	Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros lóxicos na toma de decisións.	• saber facer • Saber estar / ser
CT3	Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinarias	• saber facer • Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
---------------------------	--------------

1 Acadar unha bagaxe de coñecementos que permita comprender os elementos principais do proceso de ensino-aprendizaxe na disciplina de Xeografía.	CG1 CG2 CG3 CG4 CG8 CG9 CG13 CE4 CE5 CE14 CE30 CT1 CT2
2 Estabelecer a fundamentación teórico-práctica dos aspectos didáctico-organizativos sobre os que se asenta a práctica docente na disciplina de Xeografía.	CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG10 CG14 CE3 CE4 CE5 CE6 CE7 CE13 CE14 CE15 CE16 CE17 CE18 CE19 CE20 CE21 CE22 CE23 CE24 CE25 CE26 CE27 CT1 CT2
3 Definir a disciplina de Xeografía dentro da estrutura xeral do sistema educativo español desde os seus marcos legislativos.	CG1 CG13 CE14 CE15 CE16 CE17 CE27 CE31 CT1
4 Coñecer os conceptos e procedementos básicos do ámbito didáctico e curricular na disciplina de Xeografía.	CG1 CG2 CG3 CG5 CG6 CG10 CE1 CE3 CE14 CE15 CE16 CE17 CE18 CE19 CE20 CT1 CT2

5 Desenvolver capacidades para afrontar o deseño e posta en práctica de metodoloxías didácticas axeitadas á disciplina de Xeografía.

CG3
CG4
CG7
CG8
CG9
CG10
CG16
CG17
CE3
CE4
CE8
CE19
CE21
CE26
CE29
CT2
CT3

6 Potenciar unha actitude positiva e crítica cara o desenvolvemento da actividade profesional do docente e do seu rol no proceso de ensino-aprendizaxe na disciplina de Xeografía.

CG3
CG8
CG16
CG17
CG18
CE30
CE31
CT3

Contidos

Tema

1.- Características da Xeografía:	Epistemoloxía e escolas. Análise e sínteses xeográficas. As interrelacións. Modelos de organización disciplinar. A transformación didáctica e a reconstrución histórica da disciplina. A Xeografía e a educación cidadá: relacións sociais e problemas ambientais.
2.- A Xeografía como disciplina escolar:	Organización dos contidos. As intencionalidades educativas e os obxectivos escolares da Xeografía. Metodoloxía didáctica e estratexias docentes.
3.- Perfís de alumnado.	Dificultades de aprendizaxe. Organización de espazos e materiais: a aula de Xeografía. A cartoteca. Recursos: SIG, TICS, audiovisuais. Materiais e instrumentos. O tempo do espazo escolar: a organización das actividades.
4.- Procedementos e técnicas específicas.	Procesos e dinámicas, Análise espacial. Representacións gráficas, cartográficas e de sensores remotos. Traballo de campo: itinerarios e saídas. O traballo na aula de informática. O traballo coas TIC nas aulas de Xeografía, vantaxes e inconvenientes.
5.- Programación e metodoloxía.	Do currículo á aula.
6.- Avaliación:	Criterios e procedementos de avaliación das aprendizaxes. Avaliación do sistema escolar: profesorado, materiais e alumnado. As ferramentas da avaliación.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	7	0	7
Presentación	8	40	48
Aprendizaxe baseado en proxectos	5	30	35
Traballo tutelado	4	40	44
Resolución de problemas de forma autónoma	4	0	4
Actividades introdutorias	2	0	2
Estudo de casos	0	10	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/o un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.

Aprendizaxe baseado en proxectos	Realización de actividades que permiten a cooperación de varias materias e enfrontan aos alumnos, traballando en equipo, a problemas abertos. Permiten adestrar, entre outras, as capacidades de aprendizaxe en cooperación, de liderado, de organización, de comunicación e de fortalecemento das relacións persoais.
Traballo tutelado	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc.
Resolución de problemas de forma autónoma	Actividades orientadas á resolución de exercicios na aula relacionados cos contidos introducidos introducidos nas sesións maxistrais.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	A atención personalizada consistirá na orientación e resolución de dúbidas tanto de forma presencial como a través da plataforma de teledocencia.
Presentación	A atención personalizada consistirá na orientación e resolución de dúbidas tanto de forma presencial como a través da plataforma de teledocencia.
Aprendizaxe baseado en proxectos	A atención personalizada consistirá na orientación e resolución de dúbidas tanto de forma presencial como a través da plataforma de teledocencia.
Traballo tutelado	A atención personalizada consistirá na orientación e resolución de dúbidas relacionadas cos traballos tutelados tanto de forma presencial como a través da plataforma de teledocencia.
Probas	Descrición
Estudo de casos	A atención personalizada consistirá na orientación e resolución de dúbidas relativas aos estudos de caso ou análise de situacións propostas tanto de forma presencial como a través da plataforma de teledocencia.

Avaliación

Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
------------	---------------	------------------------

Presentación	Que o alumno demostre a concreción do aprendido en Presentacións nas cales empregue unha estrutura, contidos, termos técnicos, actualización documenta e pertinencia ao ensinado, cunha entrega en prazo.	20	CG1
			CG2
			CG3
			CG4
			CG5
			CG6
			CG7
			CG8
			CG9
			CG10
			CG13
			CG14
			CG16
			CG17
			CG18
			CE4
			CE5
			CE6
			CE7
			CE8
			CE13
			CE14
			CE15
			CE16
			CE17
			CE18
			CE19
			CE20
			CE21
			CE22
			CE23
			CE24
			CE25
			CE26
			CE27
			CE29
			CE30
			CE31
			CT1
			CT2

Aprendizaxe baseado en proxectos	Que os alumnos, de maneira individualizada e/ou en grupo, realicen, expoñan e defendan un traballo valorativo ou de investigación en equipo. Que o alumnado sexa capaz de facer Redaccións e Exposición-defensa de materiais didácticos da materia.	20	CG1
			CG2
			CG3
			CG4
			CG5
			CG6
			CG7
			CG8
			CG9
			CG10
			CG13
			CG17
			CG18
			CE1
			CE3
			CE4
			CE5
			CE6
			CE7
			CE8
			CE14
			CE15
			CE16
			CE17
			CE18
			CE19
			CE20
			CE21
			CE22
			CE23
			CE24
			CE25
			CE26
			CE27
			CE29
			CE30
			CE31
			CT1
			CT3

Traballo tutelado	Que o alumno desenvolva a través das súas competencias Traballos persoais titorizados nos cales amose unha boa presentación, estrutura, contido, emprego axeitado de termos técnicos, actualización documental, pertinencia e entrega en prazo.	20	CG1
			CG2
			CG3
			CG4
			CG5
			CG6
			CG7
			CG8
			CG10
			CG14
			CG16
			CG17
			CG18
			CE1
			CE3
			CE4
			CE5
			CE6
			CE7
			CE8
			CE13
			CE14
			CE15
			CE16
			CE17
			CE18
			CE19
			CE20
			CE21
			CE22
			CE23
			CE24
			CE25
			CE26
			CE27
			CE29
			CE30
			CE31
			CT1
			CT2
Resolución de problemas de forma autónoma	Que os alumnos saiban desenvolver de forma lóxica e razoada actividades realizadas na aula relacionados cos contidos tratados na aula na cal se valore a estrutura, calidade do contido, emprego apropiado de termos técnicos, orixinalidade e a innovación das tarefas realizadas na aula.	20	

Estudo de casos	Que o alumno sexa capaz de redactar e expor a modo de defensa, programación e unidades didácticas da materia de Xeografía.	20	CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG6 CG7 CG8 CG9 CG10 CG13 CG14 CG16 CG17 CG18 CE1 CE3 CE4 CE5 CE6 CE7 CE8 CE13 CE14 CE15 CE16 CE17 CE18 CE19 CE20 CE21 CE22 CE23 CE24 CE25 CE26 CE27 CE29 CE30 CE31 CT1 CT2
-----------------	--	----	--

Outros comentarios sobre a Avaliación

O alumnado que non supere a materia por avaliación continua ou que non asista regularmente a clase terá unha proba escrita na data que marque o calendario do mestrado para os exames oficiais (será feita pública oportunamente). Esta proba escrita suporá o 100% da puntuación e terá preguntas de tipo teórico e práctico ao redor dos contidos nucleares da materia.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Aparici, R. (coordinador), La revolución de los medios audiovisuales. Educación y nuevas tecnologías, Ediciones de la Torre., 1996, Madrid

Benejan, P. y Pagés, J, Enseñar y aprender CCSS, Geografía e Historia en la Educación Secundaria., I.C.E. Universitat de Barcelona, 2002, Barcelona

Calaf, R. (coordinador), Aprender a enseñar Geografía. Escuelas Primaria y Secundaria., Oikos-Tau, 1997, Barcelona

Cebrián Abellán, Aurelio, Geografía e historia : programación didáctica : cuerpo de profesores de enseñanza secundaria, 2007, Sevilla

Graves, N, La enseñanza de la Geografía, Visor, 1985, Madrid

Mateo Saura, A.J., Sánchez Galindo, F. e Varela Bernal, F., La cartografía como experiencia didáctica en la ESO, Universida de Murcia, 1996, Murcia

Moreno Jimenez, A. e Marrón Gaite, Mª J (ccordenadores), Enseñar Geografía. De la teoría a la práctica, Síntesis, 1995, Síntesis

Oller, Montserrat e Villanueva, María, Enseñar geografía en la educación secundaria: nuevos objetivos, nuevas competencias: un estudio de caso, 2007, Enseñanza de las ciencias sociales: revista de investigación, Nº. 6.

Sánchez Ogallar, A, Conocimiento geográfico. Procedimientos y técnicas para el aula en secundaria, Narcea SA, 1998, Madrid

Souto, X., Didáctica de la Geografía, El Serbal, 1998, Barcelona

Varela Bernal, Francisco Javier., Internet como recurso didáctico en la Geografía. C, Contra Clave.,

VVAA., La enseñanza de las CCSS., Visor, 1989, Madrid

IBER. Didáctica de las Ciencias Sociales, Geografía e Historia, [www. age.ieg.csic.es/recur_didacticos.](http://www.age.ieg.csic.es/recur_didacticos), <http://catedu.es/chuegos/kono/sexta/t2/ahor.swf>, <http://jcpinto.es.en.eresmas.com/index20.html>,

COMA, L., SANTACANA, J., Cookbook of heritage, 2010, Gijón

ESTEPA, J.; FRIERA, F.; PIÑEIRO, R. (edit.), "Identidades e territorios: un reto para a Didáctica das Ciencias Sociales", KRK-AUPDCS, 2001, Oviedo

FUEYO GUTIÉRREZ A., Novas formas de entender cómo se ensina e cómo se aprende? As novas tecnoloxías na práctica educativa., UNED, 2007,

PRATS, J., "Didáctica da Geografía e a Historia", Grao, 2001,

QUINQUER, D., "Estratexias de ensinanza: os métodos interactivos" en BENEJAM, P.; PAGÈS, J. (coord.): Ensinar e aprender Ciencias Sociais, Xeografía e Historia na educación secundaria., Horsori, 1997, Barcelona

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Aprendizaxe e Ensinanza de Historia e Historia da Arte na Educación Secundaria/O02M066V04219

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Ciencias Sociais na Educación Secundaria I/O02M066V04217

Ciencias Sociais na Educación Secundaria II/O02M066V04218

Innovación e Investigación nas Ciencias Sociais/O02M066V04221

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Desenvolvemento Psicológico da Aprendizaxe no Ensino Secundario/O02M066V04102

Deseño Curricular e Organización de Centros Educativos/O02M066V04103

Sistema Educativo e Educación en Valores/O02M066V04104

Outros comentarios

- O profesorado facilitará e/ou indicará ao alumnado na clase o material didáctico pertinente para o desenvolvemento das actividades e traballos da materia. Na plataforma de Faitic poderanse consultar diversos materiais e axudas para o desenvolvemento da aprendizaxe.

- Este mestrado ten a modalidade de ensino presencial, polo tanto a asistencia a clase e a realización do traballo para a avaliación continua é obrigatoria. Por causas xustificadas está permitido faltar, como máximo, ao 20% horas presenciais.

- Os prazos das entregas das actividades, traballos, etc. serán comunicados polas profesoras na clase e é necesario cumprilos para ser cualificados na avaliación continua.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Innovación e Investigación nas Ciencias Sociais				
Materia	Innovación e Investigación nas Ciencias Sociais			
Código	002M066V04221			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Ciencias Sociais. Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Prada Rodríguez, Julio			
Profesorado	de Uña Álvarez, Elena Pilar Prada Rodríguez, Julio			
Correo-e	jprada@uvigo.es			
Web	http://fatic@uvigo.es			
Descrición xeral	Nesta materia preténdese que os estudantes, en primeiro lugar, coñezan e apliquen as estratexias de innovación educativa básicas a partir do coñecemento da realidade actual dos sistemas educativos, da organización dos centros e do deseño e desenvolvemento do currículo. En segundo lugar, trata de que os estudantes adquiran coñecementos relativos á investigación educativa e as posibilidades e vías existentes para o seu desenvolvemento no actual sistema de ensino, así como sobre aqueles aspectos relativos ao deseño e desenvolvemento de proxectos de investigación no ámbito das ciencias sociais, a xeografía e a historia.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG3	Planificar, desenvolver e avaliar o proceso de ensino e aprendizaxe potenciando procesos educativos que faciliten a adquisición das competencias propias dos respectivos ensinos, atendendo ao nivel e formación previa dos estudantes, así como á orientación dos mesmos, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.	• saber facer
CG12	Participar na avaliación, investigación e a innovación dos procesos de ensino e aprendizaxe, comunicando as súas conclusións e as razóns que as sustentan á comunidade educativa e outros profesionais da educación	• saber • saber facer
CG13	Coñecer a normativa e organización institucional do sistema educativo e modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros de ensino	• saber
CG16	Traballar en equipo con outros profesionais da educación, enriquecendo a súa formación.	• saber facer
CG17	Desenvolver hábitos e actitudes para aprender a aprender ao longo do seu posterior desenvolvemento profesional.	• Saber estar / ser
CG18	Aplicar os coñecementos adquiridos e a capacidade de resolución de problemas a contornas educativas novas ou pouco coñecidos.	• saber facer
CE24	Coñecer e aplicar propostas docentes innovadoras no ámbito da especialización cursada.	• saber • saber facer
CE25	Analizar críticamente o desempeño da docencia, das boas prácticas e da orientación utilizando indicadores de calidade.	• saber • saber facer
CE26	Identificar os problemas relativos ao ensino e a aprendizaxe das materias da especialización e expor alternativas e solucións.	• saber facer
CE27	Coñecer e aplicar metodoloxías e técnicas básicas de investigación e avaliación educativas e ser capaz de deseñar e desenvolver proxectos de investigación, innovación e avaliación.	• saber • saber facer
CT1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.	• saber facer

CT2	Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros lóxicos na toma de decisións.	• saber facer • Saber estar / ser
CT3	Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinares	• Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecer e aplicar correctamente metodoloxías e técnicas básicas de investigación e avaliación educativas e ser capaz de deseñar e desenvolver proxectos de investigación, innovación e avaliación.	CG3 CG17 CG18 CE24 CE25 CT1 CT3
Planificar, desenvolver e avaliar o proceso de ensino e aprendizaxe potenciando procesos educativos que faciliten a adquisición das competencias propias dos respectivos ensinos, atendendo ao nivel e formación previa dos estudantes, así como a orientación dos mesmos, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.	CG3 CG12 CG16 CE26 CE27 CT1 CT2
Analizar de modo crítico o labor docente empregando indicadores de calidade.	CG12 CG13 CG18 CE25 CE26 CT1 CT2 CT3
Coñecer a normativa e organización institucional do sistema educativo e os modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros de ensino.	CG13 CG16 CE24 CE25 CT1 CT2 CT3

Contidos

Tema	
Tema 1: A función investigadora do docente de Ciencias Sociais, Xeografía e Historia.	1.1 Metodoloxías e técnicas básicas de investigación e avaliación educativa. 1.2 Proceso de Investigación en Ciencias Sociais, Xeografía e Historia. Tipos de deseño de Investigación. 1.3. Posibilidades das novas tecnoloxías na investigación educativa.
Tema 2: Estratexias de Innovación na ensinanza das Ciencias Sociais, Xeografía e Historia.	
Tema 3: Os programas de autoavaliación e mellora. Modelos de calidade e excelencia educativa.	
Tema 4: A oferta de formación institucional nos diferentes niveis educativos.	

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballo tutelado	10	50	60
Resolución de problemas	4	16	20
Seminario	4	6	10
Resolución de problemas de forma autónoma	8	48	56
Lección maxistral	4	0	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

Descrición

Traballo tutelado	Traballos realizados de forma individual ou en grupo polo alumnado, orientados á resolución de cuestións, elaboración de informes ou pequenas investigacións.
Resolución de problemas	O alumno debe solucionar unha serie de problemas e/ou exercicios nun tempo/condicións establecido/as polo profesor.
Seminario	Sesións orientadas ao seguimento e orientación sobre a preparación de contidos, ao desenvolvemento das actividades e probas de avaliación e á realización dos traballos tutelados.
Resolución de problemas de forma autónoma	Actividades orientadas á resolución de problemas e/ou exercicios na aula relacionados cos contidos introducidos nas sesións maxistrais.
Lección maxistral	Exposición dos contidos da materia polo profesor.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	A atención personalizada consistirá nas orientacións específicas, resolución de dúbidas ou problemas no desenvolvemento das secuencias de aprendizaxe.
Seminario	A atención personalizada consistirá na revisión dos exercicios, probas e traballos; na resolución de dúbidas e toma de acordos para calquer aspecto da dinámica da materia.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballo tutelado	Presentación, defensa e entrega, nas datas sinaladas e conforme aos parámetros indicados, dos traballos realizados de xeito individual ou en grupo polo alumnado. Valorarase o marco teórico, a estrutura e articulación do traballo, a reflexión crítica sobre as fontes e a bibliografía e a presentación e exposición formal do mesmo. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Coñecer e aplicar correctamente metodoloxías e técnicas básicas de investigación e avaliación educativas e ser capaz de deseñar e desenvolver proxectos de investigación, innovación e avaliación. E planificar, desenvolver e avaliar o proceso de ensino e aprendizaxe potenciando procesos educativos que faciliten a adquisición das competencias propias dos respectivos ensinos, atendendo ao nivel e formación previa dos estudantes, así como a orientación dos mesmos, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.	50	CG3 CG12 CG13 CG16 CG18 CE25 CE26 CE27 CT1 CT2 CT3
Resolución de problemas	Presentacións/Exposicións: Exposición por parte do alumnado de cuestións relativas aos contidos da materia ou dos resultados dun traballo, proxecto, etc., ben sexa de forma individual ou en grupo.	10	CG12 CE24 CT3
Resolución de problemas de forma autónoma	Presentación e entrega, nas datas sinaladas e conforme aos parámetros indicados, dos exercicios prácticos sinalados. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Analizar de modo crítico o labor docente empregando indicadores de calidade e coñecer a normativa e organización institucional do sistema educativo e modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros de ensino.	40	CG3 CG13 CG16 CG17 CE24 CE25 CT1 CT3

Outros comentarios sobre a Avaliación

O alumnado poderá recuperar as competencias non adquiridas na primeira convocatoria mantendo a nota das probas/actividades xa superadas. Os/as estudantes que non poidan asistir a clase contarán con actividades e probas alternativas. No caso de non superar as competencias asignadas, deberán presentarse ás probas fixadas e na data prevista pola coordinación do Mestrado.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Bisquerra, R., Metodología de la investigación educativa, UNED, 2004, Madrid
Carrasco, J. y Calderero, J., Aprendo a investigar en educación, Rialp, 2000, Madrid
García, A. (coord), Didáctica de las Ciencias Sociales, Geografía e Historia en la Enseñanza Secundaria, GEU, 1997, Granada
Latorre, A., La investigación-acción. Conocer y cambiar la práctica educativa., Grao, 2003, Barcelona

Liceras, A., La investigación sobre formación del profesorado en didáctica de las Ciencias Sociales., 2005, www.ugr.es/recfpro/Rev81.html

Martínez González, R., La investigación en la práctica educativa: guía metodológica de investigación para el diagnóstico y evaluación en los centros docentes., MEC, 2007, Madrid

Benejam, P. y Pagés, J., Enseñar y aprender Ciencias Sociales., UCE/Horsori, 1997, Barcelona

Pizarro, N., Tratado de metodología de las Ciencias Sociales, Siglo XXI, 1998, Madrid

Prats, J., Hacia una definición de la didáctica de las Ciencias Sociales, GEU, 2001, Granada

Ruiz Tarragó, F., La nueva educación, LID, 2007, Barcelona

Sandín Esteban, M.P., Investigación cualitativa en educación: fundamentos y tradiciones., McGraw Hill, 2003, Madrid

Sevillano Gracia, M.L., Estrategias Innovadoras para una enseñanza de calidad, Pearson, 2004, Madrid

TARBIYA, Revista de Investigación e Innovación educativa,
<http://www.uam.es/servicios/apoyodocencia/ice/tarbiya/tarbiya/39.html>

Novelle, Laura, Sobrevivir al Trabajo Fin de Grado en Humanidades y Ciencias Sociales, Ed. de la autora, 2018, s.l

Recomendaciones

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Prácticas Externas				
Materia	Prácticas Externas			
Código	O02M066V04301			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Ciencias Sociais. Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	12	OB	1	2c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Ecoloxía e bioloxía animal			
Coordinador/a	Garrido González, Josefa			
Profesorado	Garrido González, Josefa			
Correo-e	jgarrido@uvigo.es			
Web	http://http://mpe.uvigo.es/index.php?option=com_content&view=article&id=24&Itemid=140&lang=es			
Descrición xeral	As prácticas externas están orientadas a completar e reforzar as competencias asociadas ao título. Realizaranse nunha contorna laboral e profesional real relacionado con algún dos ámbitos da Educación.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG3	Planificar, desenvolver e avaliar o proceso de ensino e aprendizaxe potenciando procesos educativos que faciliten a adquisición das competencias propias dos respectivos ensinos, atendendo ao nivel e formación previa dos estudantes, así como á orientación dos mesmos, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.	• saber • saber facer
CG5	Contextualizar o currículo que se vaia a implantar nun centro docente participando na planificación colectiva do mesmo.	• saber • saber facer
CG6	Deseñar e desenvolver metodoloxías didácticas tanto grupais como personalizadas, adaptadas á diversidade dos estudantes.	• saber facer
CG10	Deseñar e realizar actividades formais e non formais que contribúan a facer do centro un lugar de participación e cultura na contorna no que está situado.	• saber facer
CG12	Participar na avaliación, investigación e a innovación dos procesos de ensino e aprendizaxe, comunicando as súas conclusións e as razóns que as sustentan á comunidade educativa e outros profesionais da educación	• saber facer
CG16	Traballar en equipo con outros profesionais da educación, enriquecendo a súa formación.	• Saber estar / ser
CE28	Adquirir experiencia na planificación, na docencia e na avaliación das materias correspondentes á especialización.	• saber facer
CE29	Acreditar un bo dominio da expresión oral e escrita na práctica docente.	• saber • Saber estar / ser
CE30	Dominar as destrezas e as habilidades sociais necesarias para fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e a convivencia.	• saber
CE31	Participar nas propostas de mellora nos distintos ámbitos de actuación a partir da reflexión sobre a práctica.	• saber facer • Saber estar / ser
CT1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.	• saber facer
CT2	Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros lóxicos na toma de decisións.	• saber • Saber estar / ser
CT3	Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinares	• saber facer • Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecemento da contorna próxima, local e rexional, e da súa Historia	
O alumnado será quen de planificar e avaliar materias correspondentes á especialización.	CG3 CG5 CG6 CG10 CG12 CG16 CE28 CE29 CE30 CE31 CT1 CT2 CT3

Contidos
Tema
Deseño de materias da especialidade
Elaboración de materiais e actividades
Aplicación de técnicas e estratexias de aprendizaxe en distintas etapas e cursos.
Análise da práctica educativa

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticas externas	150	0	150
Informe de prácticas externas	0	150	150
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			

Metodoloxía docente	
	Descrición
Prácticas externas	Realización de prácticas coma docente nun centro de ensinanza secundaria. A tutorización será levada a cabo por un docente do centro e un docente da universidade.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Prácticas externas	O alumnado terá dous titores ou titoras que o apoiarán nesta materia. Un titor/a no centro de prácticas e un titor/a na universidade que será o seu titor/a de PAT

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Prácticas externas	Realización de prácticas coma docente nun centro de ensinanza secundaria.	50	CG3
	RESULTADOS DE APRENDIZAXE		CG5
	-O alumnado será quen de planificar e avaliar as materias correspondentes á especialización.		CG6
	-O alumnado será quen de dominar destrezas e habilidades sociais, así como demostrar un bo dominio da expresión oral e escrita, necesarios para fomentar un bo clima de aprendizaxe.		CG10
	-O alumnado será quen reflexionar sobre a súa práctica docente así como propoñer accións de mellora		CG12
			CG16
			CE28
			CE29
			CE30
			CE31
			CT1
			CT2
			CT3

Informe de prácticas externas	Elaboración dunha memoria de prácticas na que se explique o paso polo centro de prácticas.	50	CG3
			CG5
	RESULTADOS DE APRENDIZAXE		CG6
	-O alumnado será quen de planificar e avaliar as materias correspondentes á especialización.		CG10
	-O alumnado será quen de dominar destrezas e habilidades sociais, así como demostrar un bo dominio da expresión oral e escrita, necesarios para fomentar un bo clima de aprendizaxe.		CG12
			CG16
	-O alumnado será quen reflexionar sobre a súa práctica docente así como propoñer accións de mellora		CE28
			CE30
			CE31
			CT1
			CT2
			CT3

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

- Feliz, T. y Ricoy, M.C., La formación inicial de los profesores de secundaria., Sanz y Torres., 2008, Madrid
- González, M. T., Escudero, J. M., Nieto, J. M. y Portela, A., Innovaciones en el gobierno y la gestión de los centros escolares., Síntesis, 2011, Madrid
- Marco, B., Competencias Básicas: Hacia un nuevo paradigma educativo, Narcea, 2008, Madrid
- Perrenoud, Ph, Desarrollar la práctica reflexiva en el oficio de enseñar, Grao, 2007, Barcelona
- Perrenoud, Ph, Diez nuevas competencias para enseñar, Graó, 2004, Barcelona
- Sierra, B. y Pérez Ferra, M, La comprensión de la relación de la teoría-práctica: una clave epistemológica de la didáctica. Revista de Educación, 2007,
- Latorre, A., La investigación-acción. Conocer y cambiar la práctica educativa, Grao, 2007, Barcelona

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Traballo Fin de Máster/V02M066V06401

Materias que se recomienda ter cursado previamente

- Aprendizaxe e Ensinanza dos Módulos das Familias Profesionais do Sector Servizos/V02M066V06226
- Desenvolvemento Psicológico da Aprendizaxe no Ensino Secundario/V02M066V06102
- Deseño Curricular e Organización de Centros Educativos/V02M066V06103
- Innovación Docente e Iniciación á Investigación na Formación Profesional/V02M066V06227
- A Formación Profesional/V02M066V06225
- Orientación e Función Titorial/V02M066V06101
- Sistema Educativo e Educación en Valores/V02M066V06104

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Traballo Fin de Máster				
Materia	Traballo Fin de Máster			
Código	O02M066V04401			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Ciencias Sociais. Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	2c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Ecología e biología animal			
Coordinador/a	Garrido González, Josefa			
Profesorado	Garrido González, Josefa			
Correo-e	jgarrido@uvigo.es			
Web	http://mpe.uvigo.es			
Descrición xeral	Materia orientada á realización dun traballo de investigación, experimentación ou desenvolvemento orixinal nalgunha das liñas do módulo específico do máster, e estará relacionado con algúns dos múltiples ámbitos do mundo profesional propios do ámbito do ensino secundario.			

Competencias			Tipoloxía
Código			
CG4	Buscar, obter, procesar e comunicar información (oral, impresa, audiovisual, dixital ou multimedia), transformala en coñecemento e aplicala aos procesos de ensino e aprendizaxe nas materias propias da especialización cursada.		• saber facer
CG6	Diseñar e desenvolver metodoloxías didácticas tanto grupais como personalizadas, adaptadas á diversidade dos estudantes.		• saber facer
CG10	Diseñar e realizar actividades formais e non formais que contribúan a facer do centro un lugar de participación e cultura na contorna no que está situado.		• saber • saber facer
CG12	Participar na avaliación, investigación e a innovación dos procesos de ensino e aprendizaxe, comunicando as súas conclusións e as razóns que as sustentan á comunidade educativa e outros profesionais da educación		• saber • saber facer • Saber estar / ser
CG17	Desenvolver hábitos e actitudes para aprender a aprender ao longo do seu posterior desenvolvemento profesional.		• Saber estar / ser
CE24	Coñecer e aplicar propostas docentes innovadoras no ámbito da especialización cursada.		• saber • saber facer
CE26	Identificar os problemas relativos ao ensino e a aprendizaxe das materias da especialización e expor alternativas e solucións.		• saber
CE27	Coñecer e aplicar metodoloxías e técnicas básicas de investigación e avaliación educativas e ser capaz de deseñar e desenvolver proxectos de investigación, innovación e avaliación.		• saber facer
CE29	Acreditar un bo dominio da expresión oral e escrita na práctica docente.		• saber
CT1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.		• saber • saber facer
CT2	Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros lóxicos na toma de decisións.		• saber • saber facer • Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias

O alumnado será quen de planificar e avaliar as materias correspondentes á especialización.

CG4
CG6
CG10
CG12
CG17
CE24
CE26
CE27
CE29
CT1
CT2

O alumnado será quen de dominar destrezas e habilidades sociais, así como demostrar un bo dominio da expresión oral e escrita, necesarios para fomentar un bo clima de aprendizaxe.

CG12
CG17
CE24
CE26
CE27
CE29
CT1
CT2

O alumnado será quen reflexionar sobre a súa práctica docente así como propoñer accións de mellora

CG6
CG12
CE26
CE27
CT1
CT2

Contidos

Tema

Elaboración de un traballo de investigación no ámbito da educación secundaria

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Presentación	1	0	1
Traballo tutelado	10	139	149

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Presentación	Realizarase por cada alumno ou alumna diante dun tribunal composto por 3 profesores do itinerario/especialidade correspondente ou do módulo común. A súa exposición será apoiada cos medios informáticos, audiovisuais, multimedia/et. oportunos, cunha duración entre 10 y 15 minutos e posteriormente o tribunal formulará ao alumno as cuestións que considere oportunas.
Traballo tutelado	Realización dun traballo de investigación, experimentación ou desenrolo orixinal nalgunha das liñas desenvolvidas no módulo específico do Mestrado, relacionado con algúns dos múltiples ámbitos do mundo profesional propios do ámbito do ensino secundario. Encamiñase ao desenvolvemento dunha actividade que contribúa a acadar un conxunto de competencias de carácter académico, profesionalizante e investigador que enriqueza globalmente a súa formación inicial. Será guiado por unha persoa docente da universidade. Este traballo estará encadrado na etapa da educación secundaria obrigatoria ou postobrigatoria. O traballo de fin de mestrado poderá estar ligado ás actividades de aula, unidades didácticas ou proxectos realizados polo alumnado na fase de prácticas, incluíndo sempre os aspectos de investigación educativa pertinentes a xuízo da persoa titora da universidade.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Traballo de investigación no ámbito da educación secundaria tutelado por un docente da titulación.

Avaliación

Descrición	CualificaciónCompetencias Avaliadas
------------	-------------------------------------

Traballo tutelado	Realización dun traballo de investigación, experimentación ou desenrolo orixinal nalguna das liñas desenvolvidas no módulo específico do Mestrado, relacionado con algúns dos múltiples ámbitos do mundo profesional propios do ámbito do ensino secundario.	70	CG4
	Encamiñárase ao desenvolvemento dunha actividade que contribúa a acadar un conxunto de competencias de carácter académico, profesionalizante e investigador que enriqueza globalmente a súa formación inicial. Será guiado por unha persoa docente da universidade. Este traballo estará encadrado na etapa da educación secundaria obrigatoria ou postobrigatoria.		CG6
	O traballo de fin de mestrado poderá estar ligado ás actividades de aula, unidades didácticas ou proxectos realizados polo alumnado na fase de prácticas, incluíndo sempre os aspectos de investigación educativa pertinentes a xuízo da persoa titora da universidade.		CG10
			CG12
			CG17
			CE24
			CE26
			CE27
			CE29
			CT1
			CT2
	RESULTADOS DE APRENDIZAXE: -O alumnado será quen de planificar e avaliar as materias correspondentes á especialización. -O alumnado será quen de dominar destrezas e habilidades sociais, así como demostrar un bo dominio da expresión oral e escrita, necesarios para fomentar un bo clima de aprendizaxe. -O alumnado será quen reflexionar sobre a súa práctica docente así como propoñer accións de mellora		
Presentación	Será realizada por cada alumno ou alumna diante dun tribunal. A súa exposición será apoiada cos medios informáticos, audiovisuais, multimedia/et.	30	CG4
	oportunos, cunha duración entre 8 y 10 minutos e posteriormente o tribunal formulará ao alumno as cuestións que considere oportunas.		CG10
			CE24
			CE26
			CE29
			CT1
			CT2
	RESULTADOS DE APRENDIZAXE: -O alumnado será quen de planificar e avaliar as materias correspondentes á especialización. -O alumnado será quen de dominar destrezas e habilidades sociais, así como demostrar un bo dominio da expresión oral e escrita, necesarios para fomentar un bo clima de aprendizaxe. -O alumnado será quen reflexionar sobre a súa práctica docente así como propoñer accións de mellora		

Outros comentarios sobre a Avaliación

CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN:

Comisión para xulgar o Traballo Fin de Mestrado : elaboración, presentación e defensa do TFM: 100% da nota

- Calidade do documento escrito
- Pertinencia do contido exposto.
- Calidade da presentación oral.
- Capacidade para a súa defensa.
- Grao de resolución manifestado.
- Adecuación dos recursos e medios empregados na presentación, incluído o uso das TIC.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

APA, Manual de Publicaciones de la American Psychological Association, 3ª, Manual Moderno., 2010, Méjico

Feliz, T., Ricoy, M. C. et al., The software for the content analysis: wrong, technical and artistic uses. Beyond Text: Video and other Medium Use in Qualitative Research (pp. 103-120), 2012,

Hernández, R., Fernández, C. & Baptista, P., Metodología de la investigación, McGraw-Hill., 2006, México

Flick, U., Introducción a la investigación cualitativa, Morata., 2004, Madrid

Mcmillanm, J. y Shumacher, S., Investigación educativa una introducción conceptual., Pearson., 2005, Madrid
Ricoy, M.C., Consideraciones sobre la construcción de los instrumentos de recogida de información en la investigación educativa., Guadalbullón, 2009,

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Desenvolvemento Psicológico da Aprendizaxe no Ensino Secundario/P02M066V06102
Diagnóstico e Evolución da Competencia Curricular/P02M066V06106
Deseño Curricular e Organización de Centros Educativos/P02M066V06103
Formación Académica e Profesional/P02M066V06254
A Atención á Diversidade e a súa Intervención/P02M066V06252
A Convivencia nos Centros de Secundaria e o Traballo dende Departamento de Orientación/P02M066V06253
A Innovación e a Investigaicón Educativa como Factores para a Mellora e o Asesoramento Escolar/P02M066V06107
Orientación Base Legal, Composición, Planes e Programas/P02M066V06105
Orientación e Función Titorial/P02M066V06101
Prácticas Externas/P02M066V06301
Sistema Educativo e Educación en Valores/P02M066V06104

Outros comentarios

É necesario superar tódalas materias da titulación para poder presentarse ao TFM.
